

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 OSLO

Vår dato: 15.05.2017
Vår ref.: 201501619-22
Arkiv: 312/156.DA
Deres dato:
Deres ref.:

Saksbehandler:
Marthe Cecilie Pramli

NVEs innstilling – søknad fra Miljøkraft Nordland AS om konsesjon for Rabben kraftverk i Rana kommune, Nordland fylke

NVE anbefaler at Miljøkraft Nordland AS får tillatelse etter vannressursloven § 8 til å bygge Rabben kraftverk. Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene av det omsøkte tiltaket er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25, er oppfylt. Vår vurdering forutsetter gjennomføring av avbøtende tiltak og konsesjonen anbefales gitt på vedlagte vilkår med tilhørende manøvreringsreglement.

NVE mener den anbefalte utbyggingsløsningen, sammen med avbøtende tiltak, vil redusere konsekvensene for allmenne interesser til et akseptabelt nivå. Vi legger i vår vurdering vekt på at Rabben kraftverk, etter anbefalt utbyggingsløsning, vil produsere rundt 36 GWh, noe som tilsvarer strømbruken til 1800 husstander.

Innhold:

Sammendrag.....	2
Saksbehandling og høringsuttalelser.....	8
Søker kommentar til uttalelsene.....	12
NVEs vurdering av kunnskapsgrunnlaget.....	13
NVEs vurdering av konsesjonssøknaden.....	14
NVEs oppsummering.....	27
NVEs konklusjon.....	27

Sammendrag

Søknaden gjelder bygging av Rabben kraftverk i Grønnfjellåga. Kraftverket vil berøre en elvestrekning på 3,5 km og gi 36 GWh i ny årlig produksjon.

Det er 7 høringsuttalelser til søknaden og 3 av disse har et klart standpunkt til utbygging av Rabben kraftverk. Rana kommune har innsigelse til søknaden og Fylkesmannen i Nordland er skeptisk til prosjektet, mens Nordland fylkeskommune anbefaler at det blir gitt konsesjon.

NVE erkjenner at utbyggingen av Rabben kraftverk vil føre til at fossene Merravadet og Henrikforsen vil endre karakter. Mindre vannføring vil minske foss og strykstrekninger, selv om minstevannføring vil lempe noe på konsekvensene av landskapsopplevelsen. Merravadet er en lite tilgjengelig foss, uten innsyn fra sti og vei, og berøring av denne vil ikke påvirke brukerinteresser nevneverdig. Dunderforsen, som ligger lengre ned i elva, er en betydelig større foss. Den er mer tilgjengelig og vil fortsatt være intakt og gjøre at elva Grønnfjellåga har en foss med opplevelseskvalitet for brukerinteresser. Landskapet for øvrig er allerede berørt med både vei og flere grustak.

Utbygging av Rabben kraftverk vil gi negative konsekvenser for naturtypene fosseberg og fosse-eng ved Merravadet og Henrikforsen. NVE har lagt vekt på at det i Dunderforsen er registrert en fossesprøytsone som er av en høyere verdi enn på berørt strekning som ble vektlagt da NVE tidligere avsto søknad om kraftverk i Grønnfjellåga. Når Dunderforsen nå er tatt ut av søknad for Rabben kraftverk og vil bli mindre berørt, mener NVE det er akseptable konsekvenser for naturtypene på berørt strekning.

Søknad om utbygging

NVE har mottatt søknad fra Miljøkraft Nordland AS datert 12.10.2015 om å bygge Rabben kraftverk. Kraftverket er planlagt bygget i Grønnfjellåga, som er ei sideelv til Ranavassdraget i Rana kommune i Nordland fylke.

Om søker

Miljøkraft Nordland AS ble etablert i 2001 med tanke på utbygging og drift av energiprojekt i Nordland fylke. Konsernet består av selskapene Miljøenergi Nordland AS, MiljøKraft Industri AS, Ørtvatn Kraftverk AS, Leiråga Kraftverk AS og Ravnåga kraftverk AS. I tillegg eier konsernet 20 % av Nord-Norsk Småkraft AS, og er i ferd med å utvikle MiljøKraft Hattfjelldal AS.

Omsøkte tillatelser

Miljøkraft Nordland AS søker om å bygge en dam ved Merravadforsen, og demme opp Grønnfjellåga over en 700 meter lang strekning oppstrøms inntaksbassenget. Det søkes samtidig om å overføre Silåga til Grønnfjellåga innenfor oppdemmingen, samt overføre Rabben bekkeinntak. Årlig kraftproduksjon er beregnet til 36 GWh med en installert effekt på 15 MW. Rabben kraftverk skal tilknyttes Mo Industriparks linje fra Svabo til Ørtfjell, hovedsakelig via jordkabel. Miljøkraft Nordland AS søker om følgende tillatelser:

«Etter vannressursloven, jf. § 8, om tillatelse til:

- *å bygge Rabben kraftverk som beskrevet i søknaden*
- *å regulere inntaksbasseng i Grønnfjellåga mellom LRV på kote 186 og HRV på kote 189*
- *å overføre vann fra Silåga og Rabbenbekken til inntaket i Grønnfjellåga.*

Etter energiloven om tillatelse til:

- *bygging og drift av Rabben kraftverk, med tilhørende koblingsanlegg og kraftlinjer som beskrevet i søknaden.»*

Søknaden er begrunnet med at Rabben kraftverk vil gi mulighet til å videreutvikle ressursene og næringsgrunnlaget i Grønnfjellaldalen. Kraftverket vil være et tilskudd til leveransen av fornybar energi og bygges i et område som allerede har store terrenginngrep. Ettersom prosjektet er mindre enn 4000 naturhestetekrefter kommer ikke ervervskonsesjonen til anvendelse.

Beliggenhet og eksisterende forhold i vassdraget

Elva Grønnfjellåga ligger i Rana kommune i Nordland og renner ca 8 km gjennom Grønnfjellaldalen med utløp i Ranaelva. Grønnfjellaldalen varierer fra store skogområder til fjell og elva renner gjennom hele dalen i nokså jevnt fall, med enkelte større og mindre stryk og fossefall. Den mest markante fossen er Dunderforsen ca. 500 meter før utløpet i Ranaelva og omsøkte Rabben kraftverk vil ligge ca. 500 meter ovenfor denne fossen. Berørt elvestrekning er nesten 3 km oppover elva og omfatter også fossene Merravadforsen og Henrikforsen. Vassdraget har høy avrenning i smeltesesongen på våren og forsommeren, en mindre høstflomsesong og en lav vintervannføring. Nedbørsfeltet til Rabben kraftverk er beregnet til ca. 170 km² og inntaksfeltet har enkelte mindre tjern, et større vann, lite myr og marginalt med bre. Vassdraget ligger hovedsakelig nordvestvendt. Dagens middelvannføring i Grønnfjellåga nedstrøms planlagt inntak er beregnet til 5 m³/s.

Rabben kraftverk er omsøkt i et område som er preget av inngrep. Fylkesvei 357 går delvis parallelt med elva og det finnes i tillegg flere grustak og fyllinger i nærheten av tiltaksområdet. Nabovassdragene til Grønnfjellåga er allerede berørt i vannkraftsammenheng og i Rana kommune er det i dag utbygd i overkant av 2,9 TWh vannkraft. De fire største vannkraftverkene er Rana, Langvatn, Sjona og Fagervollan kraftverk, som produserer 95 %. Rana kraftverk er den største utbyggingen og står alene for om lag 75 % av kommunens totale produksjon. Rana kraftverk får i tillegg overført vann fra nabokommunene, og deler av det utnyttede vannpotensialet hentes dermed utenfra. I tillegg kommer produksjon fra flere småkraftverk (5 % produseres i dag av 23 små kraftverk). NVE har i den senere tid behandlet en rekke småkraftsøknader. Det ble her gitt konsesjon til Blakkåga, Bordvedåga, Nedre Leiråga, Røvassåga, Tverråga, Farmannåga, Sølvbekken og Skamdalen, mens Gubbeltåga, Leirdalselva og Rausandaksla fikk avslag. De konsesjonsgitte sakene ble påklaget og OED har opprettholdt konsesjonsvedtak for Blakkåga, Nedre Leiråga, Røvassåga og Skamdalen. De øvrige vedtakene ble omgjort og avslått.

Utbyggingsplan

Inntaksbasseng

Inntaksbassenget er tenkt plassert i en kløft ovenfor fossen Merravadforsen og er planlagt med et volum på 240 000 m³. En omsøkt regulering på 3 meter mellom kote 189 og 186 moh vil gi et regulerbart volum på 100 000 m³. Oppdemmingen vil strekke seg 700 meter fra dammen og opp elva til en sving som ligger ved Poshølsletta.

Reguleringer og overføringer

Silåga er ei sideelv til Grønnfjellåga med naturlig utløp like nedenfor Merravadet. Denne søkes om og overføres til Grønnfjellåga oppstrøms inntaksbassenget. Overføringen blir gjort i en ca. 300 meter lang mikrotunell og et nedgravd rør. Det er i tillegg søkt om å overføre Rabbenbekken, som i dag renner inn i Grønnfjellåga nedenfor Rabben gård. Rabbenbekken overføres direkte i trykktunellen.

Inntak og vannvei

Inntaket til kraftverket er planlagt i en vertikal fjellvegg like oppstrøms damstedet. Inntaket bygges i betong og får varegrind, luke og lukehus. Inntak og inntaksbasseng får samme adkomstvei. Inntaket for Rabbenbekken kombineres som luftesjakt for tunellsystemet. Fra hovedinntaket vil det bli en ca 2350 meter lang tunell ned til tunellmunningen. Tunellen vil mest sannsynlig drives fra hver ende uten tverrslag, eventuelt med et tverrslag midtveis mellom svingesjakten (bekkeinntak Rabben) og kraftstasjon.

Utløp

Det planlegges en steinsatt utløpskanal fra kraftstasjonen tilbake til Grønnfjellåga på kote 90. Kanalen blir ca. 90 meter lang og mellom 10-20 meter bred. Utløpet ligger ca. 500 meter ovenfor Dunderfossen.

Kraftstasjon

I kraftverket installeres to francicturbiner på 11MW og 4 MW. Maksimal slukeevne er på 17,85 m³/s og minste driftsvannføring på 0,4 m³/s. Turbinene får dykkede utløp. Kraftstasjonen er planlagt å ligge 6-10 meter nedenfor fylkesveien og blir på om lag 150 – 200 m². Stasjonen bygges lavt med arkitektonisk utforming og området rundt settes i stand for naturlig revegetering.

Nettilknytning

Det søkes om konsesjon etter energiloven § 3-1 til å bygge og drive en ny ca. 6,5 km lang 22 kV produksjonsradial fra Rabben kraftverk til Ørtfjellmoen transformatorstasjon. Omsøkte tiltak innebærer en totalt ca. 6,4 km lang jordkabel mellom kraftverket og transformatorstasjonen med et luftspenn på ca. 120 meter ved kryssing av Ranaelva. For ytterligere informasjon om nettilknytning av kraftverket, se eget notat ref. 201600849-4.

Veier

Fylkesvei 357 går gjennom Grønnfjelldalen og passerer hele prosjektområdet. Det er kun planlagt mindre småveier og avkjøringer, totalt ca. 100 meter.

Massetak og deponi

Det er forventet å bli ca. 90 000 m² masser fra tunelldrift som tenkes plassert som innfylling og støttefyllinger i dammen eller benyttes i veibygging for anlegget. Det kan også bli behov for permanent massedeponi, samt mindre midlertidige material- og massedeponier i tiltaksområdet, ved bygging av kraftstasjon, dam og legging av rør. Plassering vil avklares i detaljplanfasen. Søker påpeker at overskuddsmasser kan stilles til disposisjon for andre formål og prosjekt, for eksempel dekke til forurenset havbunn. Det er også mulighet for å arrondere grove steinfyllinger eller reetablere terreng ved avsluttede grustak.

Fallrettigheter og grunneierforhold

MiljøEnergi Nordland AS har avtale om fallrettigheter med Statskog, i tillegg til avståelse av grunn fra Statskog for å bygge Rabben kraftstasjon.

Inntaksområde og kraftstasjon ligger på Statskog sin grunn, mens vei til dam og inntak tilhører gnr./bnr. 56/2 og 56/1. Grunneierne som er berørt av kraftverksanlegget er vist i konsesjonssøknaden (Tabell 6 Arealbruk side 29).

Forslag til avbøtende tiltak

Minstevannføring

Det er planlagt slipp av minstevannføring gjennom hele året forbi inntakene i både Grønnfjellåga og Silåga. Minstevannføringen er tilsvarende 5-persentil for sommer og vinter. For Grønnfjellåga er størrelsen beregnet til 1,004 m³/s for sommer og 0,068 m³/s for vinter. 5-persentilene for Silåga er 0,279 m³/s for sommer og 0,019 m³/s for vinter.

Omløpsventil

Det er ikke planlagt omløpsventil.

Annet

Det er ellers i søknaden foreslått flere andre avbøtende tiltak, både i forhold til utslipp, utforming av utløpskanal, planlagt jordkabel og revegetering. Dette er nærmere beskrevet under NVEs vurdering av de ulike temaene.

Søknadens hoveddata:

TILSIG		Hovedalternativ
Nedbørfelt (Grønnfjellåga/ Silåga/ Rabbenbekken)	km ²	168,70 (134,00/ 33,46/ 1,28)
Årlig tilsig til inntakene (brutto) (Grønnfjellåga/ Silåga/ Rabbenbekken)	mill.m ³	155,4/ 43,2/ 1,3
Midlere spesifikk avrenning 1973-2013 (tilsig) (Grønnfjellåga/ Silåga/ Rabbenbekken)	l/(s·km ²)	36,78/ 40,89/ 32,22
Middelvannføring (brutto) (Grønnfjellåga/ Silåga/ Rabbenbekken)	m ³ /s	6,34 (4,93/ 1,37/ 0,04)
Alminnelig lavvannføring, (Grønnfjellåga/ Silåga/ Rabbenbekken)	m ³ /s	0,127 (0,107/ 0,030/ 0,001)
5-persentil sommer (1/5-30/9), (Grønnfjellåga/ Silåga/ Rabbenbekken)	m ³ /s	1,297 (1,004/ 0,279/ 0,008)
5-persentil vinter (1/10-30/4), (Grønnfjellåga/ Silåga/ Rabbenbekken)	m ³ /s	0,080 (0,068/ 0,019/ 0,001)
Restvannføring (serie 1961-1990)	m ³ /s	0,11
KRAFTVERK		
Inntak (HRV)	moh.	189
Inntaksbasseng, totalt volum	m ³	240 000
Utløp	moh.	90
Berørt elvestrekning dam-utløp, lengde (Grønnfjellåga/ Silåga/ Rabbenbekken)		2,9/ 0,7/ 0,3
Brutto fallhøyde	m	99
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	0,237
Slukeevne, maks/min	m ³ /s	17,85/ 0,4
Overføringskapasitet Silåga/ Rabben	m ³ /s	3,2/ alt tilgjengelig
Minstevannføring Grønnfjellåga, sommer/vinter	m ³ /s	1,000/ 0,07
Minstevannføring Silåga, sommer/vinter	m ³ /s	0,280/ 0,02
Tilløpstunnel fra inntak-krst.; tverrsnitt/ lengde	m ² /m	(18-22)/ 2350
Rør fra plugg i tilløpstunell-krst; diam./lengde	mm/m	2200/ 150
Rør (tunell-kraftst.)/ krst./ utløpskanal, lengde	m	25/ 15/ 130
Mikrotunell, overføring Silåga; tv. snitt/ lengde	mm/m	1200/ 160
Rør, overføring Silåga; tverrsnitt/ lengde	mm/m	1200/ 130
Installert effekt	MW	15,0
Brukstid	timer	2385
Atkomstvei fra Fv. 357 til kraftstasjon	m	100
REGULERING		
Volum inntaksbasseng (HRV/LRV)	mill.m ³	0,1
Inntaksbasseng, HRV/ LRV	moh	189/ 186
Naturhestekrefter	nat.hk	95
PRODUKSJON		
Produksjon, vinter (1/10 - 30/4)	GWh	8,0
Produksjon, sommer (1/5 - 30/9)	GWh	28,3
Produksjon, årlig middel (1973-2010)	GWh	36,2
ØKONOMI		
Utbyggingskostnad (2015)	mill.kr	160
Utbyggingspris (2015)	kr/kWh	4,4

Forholdet til offentlige planer

Fylkeskommunale og kommunale planer

Tiltaksområdet er i kommuneplanens arealdel (2004-2014) definert som LNF-område (landbruks, - natur- og friluftsområde) og øvre deler langs Grønnfjellåga er åpnet for spredt boligbygging. Kommuneplanen er under rullering og i høringsutkast fra 2013 ligger Rabben kraftverk innenfor det som kalles «Sikringssone – Byggeforbud rundt bane og flyplass». Rabben kraftverk ligger langt fra de konkrete hinderflatene, men jordkabelen vil kunne komme i berøring med sikringssonen.

I fylkesplan for Nordland (2013-2025) er det beskrevet at det skal legges til rette for kraftkrevende industri.

Regional plan for klimautfordringene i Nordland (2011 – 2020) har som hovedmålsetning å redusere utslippene i Nordland med 20 % i forhold til 1991. En målsetning er å fylle all ledig nettkapasitet med fornybar energi innen 2025. Søker mener Rabben kraftverk kan bidra med kraft her.

I forvaltningsplan for vannregion Nordland (2010 – 2015) er målet at alle vassdrag oppnår «god kjemisk tilstand» og «god økologisk tilstand» innen 2015. Dersom en vannforekomst er sterkt modifisert, f.eks. gjennom vannkraftutbygging, er det økologiske miljømålet byttet ut med «godt økologisk potensial».

Samlet plan (SP)

Etter Stortingets behandling av energimeldingen «Kraft til endring» i 2016, ble Samlet plan som forvaltningsverktøy avviklet. Grønnfjellåga inngår i et prosjekt som er plassert i Samlet plan kategori I. 653 Dalselv prosjektet (Nord-Rana overføringen, 113 GWh) omfatter overføring av tre sideelver til eksisterende Rana kraftstasjon, deriblant også Grønnfjellåga. En eventuell realisering av Rabben kraftverk i Grønnfjellåga vil ikke påvirke denne overføringen, men den vil redusere middelvannføringen i Grønnfjellåga med ca. 1,5 m³/s og gi redusert produksjon for Rabben kraftverk. Det er i dag ikke registrert andre Samlet Plan prosjekter i vassdraget.

Verneplan for vassdrag

Tiltaksområdet inngår ikke i verneplan for vassdrag.

Nasjonale laksevassdrag

Ranelva er et nasjonalt laksevassdrag. Ved Reinforsen ca. 20 km nedenfor utløpet av Grønnfjellåga, ligger et naturlig vandringshinder for anadrom fisk. Her er det bygd ei laksetrapp, men denne er stengt etter flere års behandling mot gyro. Dersom laksetrappen åpnes, vil fremtidig vandring stanse naturlig ved den 10-12 m høye Dunderforsen i Grønnfjellåga.

Naturområder med urørt preg

Det er ingen store sammenhengende naturområder med urørt preg som vil bli berørt.

Andre verneområder

Prosjektet vil ikke berøre områder som er vernet eller foreslått vernet etter naturvernloven.

Oppsummering av konsekvensutredningene

Tabellen nedenfor er hentet fra søknaden og gjelder driftsfasen:

Tema	Konsekvens	Søker/Konsulent
Vanntemperatur, isforhold og lokalklima	ubetydelig	SWECO
Grunnvann	liten negativ - ubetydelig	SWECO
Ras, flom og erosjon	ubetydelig	SWECO
Rødlistearter	ubetydelig - liten negativ	SWECO
Terrestrisk miljø	middels – stor negativ	SWECO
Akvatisk miljø	liten negativ	SWECO
Verneplan for vassdrag og Nasjonale laksevassdrag	ubetydelig - liten negativ	SWECO
Landskap og inngrepssfrie naturområder	middels negativ	SWECO
Kulturminner og kulturmiljø	ubetydelig	SWECO
Reindrift	ubetydelig	SWECO
Jord – og skogressurser	liten negativ	SWECO
Ferskvannsressurser	ubetydelig	SWECO
Andre naturressurser	liten positiv – liten negativ	SWECO
Brukerinteresser	liten negativ	SWECO
Oppsummering	middels negativ	SWECO
Samfunnsmessige virkninger	stor positiv	SWECO

Tabell 1: miljøkonsekvenser og samfunnsmessige virkninger for Rabben kraftverk

Saksbehandling og høringsuttalelser

NVE har gjort en vurdering av om fordelene av Rabben kraftverk er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser jf. kravet i vannressursloven § 25. Søknaden ble sendt på høring til lokale myndigheter, interesseorganisasjoner og berørte parter den 19.10.2015 med høringsfrist 24.01.2016. Høringen ble kunngjort i lokale aviser og på NVEs nettsider. NVE var på sluttbefaring av området 02.06.2016 sammen med søker, konsulenter, kommune, fylkesmann, grunneierrepresentant og høringsparter.

NVE har mottatt 7 høringsuttalelser i saken og nedenfor følger vår oppsummering av disse. Høringsuttalelsene i sin helhet er tilgjengelig via offentlig postjournal og NVEs nettsider.

Rana kommune (dok.nr.201501619-18) har i brev av 22.01.2016 fremmet innsigelse til søknad om Rabben kraftverk med hjemmel i lov av 24.11.2000 nr. 82 (vannressursloven) § 24, jfr. reglene om innsigelse i plan- og bygningslovens §§ 5-4 til 5-6. Kommunen trekker frem Vannforskriften og mener det omsøkte kraftverket vil bidra til å forringe miljøtilstanden i vannforekomsten. Kommunen viser til at

tilstanden i Grønnfjellåga i dag er antatt å være god og mener utbygging av Rabben kraftverk vil bryte med målet om å nå god økologisk tilstand innen 2021. Kommunen anser utbyggingen å være i strid med Vannforskriften § 12.

Kommunen mener en produksjon av 36 GWh i Rabben kraftverk er marginal i forhold til at Rana kommune i dag leverer ca. 2 % av landets totale produksjon. De mener dette viser at samfunnsnyttene ikke er større enn tapet av miljøkvalitet, jfr. Vannforskriften §§ 4-6.

Rana kommune er videre opptatt av påvirkningen på landskapet og mener inntaksbassenget vil sette tydelige spor i naturen. Vannføringen i vassdraget vil reduseres betraktelig eller forsvinne helt, samtidig som dam, kraftstasjon, anleggsveier og kraftledninger vil endre landskapet. Kommunen mener livet i vassdraget nedstrøms utløpet av kraftstasjonen og inntaksbassenget vil bli endret på grunn av lavere vannføring og endrede temperaturforhold.

Kommunen viser til at Grønnfjellåga er det største gjenværende vassdraget i kommunen som ikke er berørt av kraftutbygging, bortsett fra en overføring lengre opp i vassdraget av Koppervatnet til Blereken. Vannføringen i Grønnfjellåga oppleves som naturlig og fosser og stryk er intakte. Rabben kraftverk innebærer en 18 meter høy damkonstruksjon i Merravadet og inntaksbassenget vil strekke seg 700 meter oppover elva. En regulering av inntaksbassenget på 3 meter vil gi en reguleringsone langs vassdraget som vil påvirke naturmiljøet. Etter kommunens mening vil en utbygging av kraftverket endre vannforekomstens fysiske beskaffenhet og påvirke egenskaper som vannstand, vannmengde, variasjon i vannføring, strømningsforhold osv.

Rana kommune viser til at utbyggingen vil gi en negativ påvirkning av Merravadet og Henrikfossen og føre til bortfall av de prioriterte naturtypene fosseberg/fosse-eng.

Rana kommune konkluderer uttalelsen og innsigelsen sin på følgende måte:

«Miljøkvalitetene vi mister med denne utbyggingen har stor verdi sett i sammenheng med de kvalitetene vi har mistet gjennom de eksisterende kraftutbyggingene i kommunen. Dette er en utbygging med store inngrep. I stedet for å satse på nye utbygginger, står vannforvaltningen i fokus og forbedring av naturmiljøet i kommunen. Rana kommune fremmer derfor innsigelse til Miljøkraft Nordland AS sine planer om bygging av Rabben kraftverk i Grønnfjellåga.

Hovedbegrunnelsen for innsigelsen er at Rana kommune mener at landskapspåvirkning og andre miljøeffekter i Grønnfjellåga, som følge av en oppdemming av vassdraget over den omsøkte strekningen, - vil redusere naturverdiene i området og påvirke landskapet på en negativ måte.»

NVE avholdt et innsigelsesmøte med Rana kommune i etterkant av sluttbefaringen den 02.06.2016 (dok. nr. 201501619-23). Rana kommune var her klar på at innsigelsen fremdeles står fast og mente det var vanskelig å se at det er noe i prosjektet som kan endres eller lempes på for at de skal trekke innsigelsen. Innsigelsen begrunnes i sumvirkninger, der de mener at grensen for å ofre natur til fordel for kraftutbygging nå er nådd.

Fylkesmannen i Nordland skriver i brev av 18.01.2016 (dok.nr. 201501619-15) at de er i tvil om fordelene ved tiltaket overstiger skader og ulemper for allmenne interesser knyttet til landskap og naturmiljø, jfr. vannressursloven § 25. Fylkesmannen er derfor kritisk til om det vil være riktig å gi konsesjon til Rabben kraftverk.

I vurderingen blir forholdet til fagtemaene naturmangfold, friluftsliv, landskap og reindrift trukket frem. De viktigste faktorene som er vektlagt:

- *Fossefall vil i anleggsperioden sannsynligvis bli utsatt for betydelige forstyrrelser, og da særlig i områdene Merravadet og Henrikforsen. Mest kritisk vil forstyrrelser være i perioden omkring antatt hekking og næringsøk vinterstid ved Merravadet. Mindre vannføringer vil igjen kunne redusere fossefallens mulighet for overvintring.*
- *Fossesprøytsonen i Henrikforsen vil bli negativt berørt av omsøkte tiltak. Dette er en viktig forekomst av naturtypen. Selv om det i begrenset grad er snakk om noen velutviklet foss, danner elva her noe fossesprøyt, og da i første rekke mot bergveggene på sørsiden av elva (fosseberg). Selv om kantskogen rundt fossen er noe uthogd, er lokaliteten vurdert som viktig. Dette fordi det på skrentene på sørsiden forekommer innslag av kalkrike bergveggsog bergsprekksamfunn av planter og moser.*

Merravadet er også registrert med fosserøyk (B-verdi), som i følge Sweco strekker seg ca. 40 meter. De konkluderer med at dette er en «Helårs fossesprutsone med fosserøyk og bergvegg i kalkrikt område, med klare innslag av marmor og karts, gir grunnlag for grunntypen «kalkfosseberg»». Fjelløk, svartopp og rynkevier trives i fuktig jord, hvor sistnevnte, sammen med fjellfiol, er relativt kalkkrevende. Videre er en del av moseartene her avhengig av fuktighetstilførsel.

- *Fosseberg og fosseeng er i Norsk rødliste for naturtyper 2011 vurdert som nær truet, og det er påvist kalkkrevende og mindre vanlige moser i fossesprøytsone. Redusert vannføring, drenering og hogst vil endre fuktighetsforholdene i og rundt disse fuktighetsbetingede naturtypene. Dette vil være negativt for arter tilpasset disse forholdene, og en forventer derfor større innslag av mer tørketolerante arter her.*

Fylkesmannen mener utbyggingen vil være konfliktykt fordi den berører to naturtyper av regional viktighet. Fylkesmannen viser til at vurderingen av å berøre disse naturtypene må legge vekt på den geografiske hovedutbredelsen av fossesprøytsoner jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 10. Avveiningen må også se på representativiteten og sjeldenheten til andre kjente A- og B-lokaliteter i Rana kommune. Fylkesmannen forventer at NVE gjør en slik vurdering og vektlegger den i konsesjonsspørsmålet.

Fylkesmannen viser til de tematiske retningslinjene i regional plan om små vannkraftverk i Nordland kap. 2.2 B8 og B13. Her fremkommer det at man skal være svært restriktiv med å gi tillatelse til utbygging av registrerte fossesprøytsoner av middels verdi.

Fylkesmannen er opptatt av landskap og viser til at tiltaksområdet ligger i et såkalt «åpent dallandskap under skoggrensene med infrastruktur og jordbrukspreg». Fossene utgjør viktige landskapselementer, og da først og fremst i nærsonen. De samlede konsekvensene for landskap er vurdert som middels negativ, noe fylkesmannen til dels er enig i, men viser til at landskapstypen er sjelden og mener dette trekker verdien opp til middels-stor verdi. Utbyggingen av Rabben kraftverk med nettilknytning vil få middels konsekvenser for landskapet. Dette ut fra at vassdraget utgjør et viktig visuelt og lydmessig element i et relativt åpent dallandskap.

Når det gjelder reindrift viser fylkesmannen til at tiltaksområdet er del av Ildgruben reinbeitedistrikt, primært brukt til vårbeiter. Berørt område for nettilknytning blir først og fremst brukt til sommer-, høstvinter- og vinterbeiter. Distriktsgrensene mellom Ildgruben og Saltfjellet reinbeitedistrikt følger Ranaelva, slik at også Saltfjellet blir berørt av deler av nettilknytningen. De største negative konsekvensene for reindriften antas å knytte seg til anleggsperioden. Dersom det blir gitt konsesjon til tiltaket, bør anleggsperioden avklares nærmere med reinbeitedistriktene. Fylkesmannen vurderer tiltaket til å ha moderate negative konsekvenser for reindrift.

Nordland fylkeskommune skriver i brev av 17.12.2015 (dok.nr. 201501619-13) at de anbefaler at det gis konsesjon til å bygge Rabben kraftverk med tilhørende regulering, overføring og etablering av infrastruktur. Anbefalingen gis med følgende forutsetninger:

- a. Det slippes tilstrekkelig minstevannføring hele året til å kunne opprettholde fossesprøytonene. I tillegg til over alminnelig lavvannsføring sommerstid slik at landskapets opplevelsesverdi blir opprettholdt.
- b. Fossesprøytonen i Dunderforsen nedenfor tiltaksområdet og Dunderforsen som landskapselement ikke blir skadelidende av tiltaket.
- c. Avbøtende tiltak foreslått av tiltakshaver gjennomføres.
- d. Det legges vekt på høy estetisk kvalitet og god landskapstilpasning ved utforming av alle synlige inngrep og tiltak.
- e. Verdiane knyttet til gyte- og oppvekstforhold for laks, ikke blir påvirket i vesentlig grad.

Fylkeskommunen ber om at eventuelle konsesjonsvilkår er i tråd med forvaltningsprinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12, og vannforskriften § 12. NVE bes om at følgende blir tatt inn i konsesjonsvilkårene eller vurderes ved detaljplanlegging:

- a. Høy estetisk kvalitet og landskapsmessig tilpasning av alle tiltak.
- b. Dialog med reinbeitedistriktet, for å finne den best egnede anleggsperioden.
- c. Nordland fylkeskommune viser til tiltakshavers aktsomhets og meldeplikt dersom en under markinngrep skulle støte på fornminner, jf. kulturminnelovens §§ 3, 4 og 8 andre ledd.

Sametinget skriver i sin uttalelse av 18.11.2015 (dok.nr. 201501619-11) at de ikke kan se at det er fare for at Rabben kraftverk kommer i konflikt med automatisk fredete samiske kulturminner og har derfor ingen spesielle merknader til planforslaget. De viser til at dersom det under arbeid i marken likevel skulle komme fram gjenstander eller andre levninger som viser eldre aktivitet i området, må arbeidet stanses og man må varsle Sametinget omgående, jf. lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (kml.) §.8, annet ledd. Det er viktig at dette pålegget formidles videre til dem som skal utføre arbeidet i marken.

Sametinget minner om at alle samiske kulturminner eldre enn 100 ar er automatisk fredet i følge kml. Samiske kulturminner kan for eksempel være hustufter, gammetufter, teltboplasser (synlig som et steinsatt ildsted), ulike typer anlegg brukt ved jakt, fangst, fiske, reindrift eller husdyrhold, graver, offerplasser eller steder det knytter seg sagn til. Det er ikke tillatt å skade eller skjemme fredet kulturminne, eller sikringssonen på 5 meter rundt kulturminner, jf. kml. §§ 3 og 6.

Statens vegvesen skriver i uttalelse av 17.11.2015 (dok.nr. 201501619-10) at de er interessert i forhold som berører riks- og fylkesveier. På generelt grunnlag gjør de oppmerksom på at følgende forhold må avklares i den videre prosessen:

- *Plassering av kraftledninger må være utenfor vegens sikkerhetssone. Eventuelle luftspenn over veg må ha en minimumshøyde på 7 meter for høyspent.*
- *Avkjørselsforhold (nye avkjørsler eller endret bruk av eksisterende avkjørsler) må avklares i reguleringsplan eller omsøkes i egen søknad. Avkjørselen skal bygges og vedlikeholdes etter våre retningslinjer. Fartsgrensen fv. 357 på den aktuelle strekningen er 80 km/t og siktkravet er 115 meter i begge retninger, målt fra et punkt 0,5 meter over avkjørselen, 4 meter fra vegkanten og til et punkt 1,1 meter over vegplan.*

- *Byggegrenser langs riks- eller fylkesvegnettet må avklares i reguleringsplan eller det må søkes om dispensasjon fra veglovens byggegrense langs offentlig veg i egen søknad dersom det blir aktuelt.*

Mo Industripark gjør i uttalelsen av 05.01.2016 (dok.nr 201501619-14) oppmerksom på at de har en 15 MVA trafo i stasjon Ørtfjell og høyere produksjon vil medføre behov for trafoskifte. Det er i dag ledig celle som kan benyttes for tilkobling av kabel fra Rabben Kraftverk.

Helgeland Kraft skriver i sin uttalelse av 09.02.2016) (dok.nr. 201501619-20) at de ikke kan se at produksjonen vil ha vesentlig betydning for regionalnettet til Nedre Røssåga. Helgeland Kraft mener en tilknytning til Mo Industriparks 132 kV-anlegg er den mest fornuftige løsningen for Rabben kraftverk.

Søker kommentar til uttalelsene

Miljøkraft Nordland AS er forelagt de innkomne høringsuttalelsene og har kommentert disse i brev av 29.02.2016 (dok.nr. 201501619-21):

«Statens Vegvesen beskriver på generelt grunnlag forhold som berører prosjektet i forhold til fv. 357.

Søkers kommentar: Søker tar Statens vegvesens høringsuttalelse til etterretning. Forhold som bemerkes vil bli avklart i forbindelse med detaljplanleggingen.

***Sametinget:** Sametinget har ingen spesielle merknader til konsesjonssøknaden.*

Søkers kommentar: Søker tar Sametingets høringsuttalelse til etterretning.

***Nordland fylkeskommune:** Nordland fylkeskommune anbefaler at det gis konsesjon for bygging av Rabben kraftverk.*

Søkers kommentar: Søker tar Nordland fylkeskommunes høringsuttalelse til etterretning.

***Mo Industripark AS:** Mo Industripark AS har områdekonsesjon og er eier av Ørtfjell transformatorstasjon som er planlagt tilknytningspunkt for Rabben kraftverk. Mo Industripark AS gjør oppmerksom på at en produksjon over 15 MVA vil medføre behov for trafoskifte i Ørtfjell transformatorstasjon.*

Søkers kommentar: Søker tar Mo Industriparks høringsuttalelse til etterretning. Forhold som bemerkes vil bli avklart i forbindelse med detaljplanleggingen.

***Fylkesmannen i Nordland:** Fylkesmannen i Nordland er kritisk til om det vil være riktig å gi konsesjon for bygging av Rabben kraftverk da fylkesmannen er i tvil om fordelene ved tiltaket overstiger skader og ulemper for allmenne interesser knyttet til landskap og naturmiljø.*

Søkers kommentar:

Landskap: Fylkesmannen er enig med søkers vurdering om landskapets verdi, men mener «sjeldenheten trekker verdien noe opp til middels-stor-verdi». Videre er Fylkesmannen enig med søker i at Rabben kraftverk med tilhørende ledningsframførsel samlet vurderes å gi middels negativ konsekvens. Søker ser dermed ikke at fylkesmannen har vesentlig avvik i sin vurdering av konsekvens for landskap i forhold til beskrivelse i konsesjonssøknaden.

Naturmiljø: Fylkesmannen peker spesielt på Henrikfors og Merravadet som vil bli negativt berørt som en følge av redusert vannføring. Dette er også i tråd med søkers oppfatning og er godt belyst i konsesjonssøknaden. Begge strekningene er gitt middels verdi og tiltaket er vurdert

å få middels negativ konsekvens, noe som også er avgjørende for at samlet miljøkonsekvens for prosjektet vurderes som middels negative.

Søker har i konsesjonssøknaden skissert mulige avbøtende tiltak for landskap og naturmiljø gjennom utforming av kraftstasjon, utløpskanal og dam som kan gjøre disse til attraktive landskapselementer. Økt fallhøyde kan, på tross av redusert vannføring, bidra til å opprettholde den fosserøykbetingete lokaliteten ved Merravadet.

Rana kommune: Rana kommune fremmer innsigelse til søknad om tillatelse til utbygging av Rabben kraftverk i Grønnfjellåga. Hovedbegrunnelsen er at «Rana kommune mener at landskapspåvirkning og andre miljøeffekter i Grønnfjellåga, som følge av oppdemming av vassdraget over den omsøkte strekningen, vil redusere naturverdiene i området og påvirke landskapet på en negativ måte.»

Søkers kommentar:

Landskap: Se kommentar under Fylkesmannen i Nordland.

Andre miljøeffekter: Med «andre miljøeffekter i Grønnfjellåga, som følge av oppdemming av vassdraget over den omsøkte strekning» antas det at Rana kommune sikter til oppdemming av Poshølsletta i forbindelse med etablering av inntaksmagasinet. Kommunens vurdering er at reguleringshøyden på 3 m vil påvirke strekningen og gi en steril sone langs vassdraget som vil påvirke naturmiljøet.

I konsesjonssøknaden er den aktuelle strekningen gitt liten verdi på bakgrunn av grustaket som gir området reduserte visuelle kvaliteter. Videre er tiltaket vurdert å gi en liten positiv konsekvens da «Oppdemming ved Poshølsletta vil føre til et større vannspeil enn i dag og et nytt element med stille vann. Dersom grustaket fylles og settes i stand for revegetering vil dette området få tilbake sitt naturpreg. Området kan få en oppsøkende funksjon og bli et turmål for rekreasjon, fiske og kanskje bading». Søker er derfor uenig med Rana kommune og mener at det er dokumentert at oppdemmingen vil gi et positivt bidrag til den aktuelle strekningen.

Videre vil vi bemerke at søker har avholdt 3 møter med lokalbefolkningen i Grønnfjellåga der prosjektet er presentert og diskutert»

NVEs vurdering av kunnskapsgrunnlaget

NVE vurderte konsekvensutredningsplikten (KU-plikten) for Rabben kraftverk og konkluderte i brev av 30.09.2014 at Miljøkraft Nordland AS ikke plikter å gjennomføre konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven. Søker har utarbeidet fagrapporter for biologisk mangfold og hydrologi, der virkninger for miljø, naturressurser og samfunn er vurdert (vist i tabell 1). Ingen av høringspartene har konkrete tilbakemeldinger vedrørende kunnskapsgrunnlaget.

Kunnskap om miljøvirkningene av vannkraftutbygging er generelt god. I denne saken ble også vassdraget undersøkt i forbindelse med utarbeidelse av tidligere konsesjonssøknad for Grønnfjellåga kraftverk (2006). Etter vår oppfatning oppfyller kunnskapsgrunnlaget i denne saken de krav naturmangfoldlovens § 8 og vannressursloven § 23 stiller til nivå. Grunnlaget står etter NVEs mening i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet. Det er imidlertid sjelden at alle virkninger kan forutsies helt eksakt. En viss grad av usikkerhet vil alltid være tilstede på enkelte områder. Der kunnskapen om miljøvirkningen er usikker, skal det tas høyde for å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet, jf. naturmangfoldloven § 9. Det legges derfor stor vekt på avbøtende tiltak, som kan gjennomføres basert på standard vilkår fastsatt med hjemmel i vannressursloven. Når det gjelder forhold knyttet til vilkår ved en eventuell konsesjon vil vi kommentere alle relevante synspunkter

som har kommet frem gjennom høringsuttalelsene, under avsnittene «NVEs vurdering av konsesjonssøknaden» og «Merknader til konsesjonsvilkårene».

Konklusjon

NVE mener fremlagt kunnskapsgrunnlag for Rabben kraftverk, eksisterende kunnskap, høringsinnspill og tiltakshavernes kommentarer til disse gir et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag slik at NVE kan avgi sin innstilling i saken. Kunnskapsgrunnlaget, ut fra sakens karakter og risiko for skade, er i samsvar med naturmangfoldloven § 8 og vannressursloven § 23.

NVEs vurdering av konsesjonssøknaden

Innledning

Søknaden gjelder bygging av Rabben kraftverk og er en videreutvikling og endring av søknaden «Grønnfjellåga kraftverk» (2006) som ble avslått av NVE i 2008. Mens «Grønnfjellåga kraftverk» også omfattet fossen Dunderforsen, søker Miljøkraft Nordland AS nå om å bygge et inntaksbasseng ved Merravadforsen. Utløpet ligger 500 meter lengre oppstrøms Dunderforsen. Det søkes også om å overføre elva Silåga til Grønnfjellåga oppstrøms inntaksbassenget, samt overføre bekken Rabben. Årlig kraftproduksjon er beregnet til 36 GWh med en installert effekt på 15 MW. Rabben kraftverk planlegges tilknyttet Mo Industriparks linje fra Svabo til Ørtfjell, hovedsakelig via en 6,4 km lang jordkabel samt luftspenn på ca. 120 meter. For ytterligere informasjon om nettilknytning av kraftverket, se eget notat ref. 201600849-4.

Søknad om Rabben kraftverk behandles etter vannressursloven. Konsesjonsbehandling etter vannressursloven innebærer en konkret vurdering av de fordeler og ulemper det omsøkte prosjektet har for samfunnet som helhet. Forutsetningen for å få konsesjon er at prosjektet tilfredsstillers lovens krav om at fordelene ved prosjektet er større enn ulempene. NVE legger til grunn at gjennomførte konsekvensvurderinger, sammen med innkomne høringsuttalelser og søkers kommentarer til disse, gir tilstrekkelige opplysninger om verdier og konsekvenser av en gjennomføring av det omsøkte tiltaket. Ivaretagelse av naturmangfoldet vil være et sentralt tema i vår vurdering. Bestemmelser i naturmangfoldloven § 8 og prinsippene i samme lov §§ 9-12 legges til grunn som retningslinjer for vedtak etter vannressursloven.

Høring

Det har kommet inn 7 høringsuttalelser i denne saken. Rana kommune har varslet innsigelse til prosjektet og opprettholder innsigelsen etter avholdt innsigelsesmøte av 02.06.2016 med NVE (dok. nr. 201501619-23). Innsigelsesmøtet ble avholdt etter sluttbefaring av området og Rana kommune mener det ikke kom frem noe under befaringen som svekket deres innsigelse. Innsigelsen er i hovedsak knyttet til samlet belastning. Fylkesmannen i Nordland er kritisk til om det vil være riktig å gi konsesjon, fordi de er i tvil om fordelene ved tiltaket overstiger skader og ulemper for allmenne interesser knyttet til landskap og naturmiljø, jfr. vannressursloven § 25. Nordland fylkeskommune anbefaler at det gis konsesjon til å bygge Rabben kraftverk med tilhørende regulering, overføring og etablering av infrastruktur. Anbefalingen gis med forutsetninger om ulike avbøtende tiltak, blant annet slipp av minstevannføring. Ingen av de øvrige uttalelsene er for eller imot søknaden. Sametinget har uttalt seg angående eventuell berøring tiltaket skulle medføre for automatisk fredete kulturminner.

I det følgende vil NVE drøfte og vurdere ulike forhold knyttet til det omsøkte prosjektet. NVEs vurdering baserer seg på informasjon i søknaden med biologisk mangfold rapport, innkomne høringsuttalelser og søkerens kommentarer til disse.

Hydrologi

Grunnlagsdata

Det planlagte kraftverket vil berøre elvene Grønnfjellåga og Silåga. Grønnfjellåga vil få redusert vannføring 2,8 kilometer nedstrøms inntaksbassenget ved Merravadfossen og en oppdemming av elva ca. 700 meter opp til Poshølsletta. Silåga får en berørt strekning på ca. 700 meter fra planlagt overføring ned til opprinnelig samløp med Grønnfjellåga. Utløpet er planlagt omtrent 500 meter ovenfor Dunderfossen. Tilsiget til Rabben kraftverk og restfeltet nedstrøms er generert på bakgrunn av skalerte avløpsserier fra vannmerket VM 161.7 Tollåga. Dette vannmerket ligner på Grønnfjellåga ut fra feltareal og innsjøprosent, og har også antatt lignende hydrologisk respons. Tidsserien 1973-2011 er benyttet. Planlagt regulert nedbørsfelt er beregnet til 168,74 km² og restfeltet er på 4,75 km².

Lavvannskaraktistikk for de enkelte delfelt:

Stasjon/nedbørsfelt	Feltstørrelse (km ²)	Alminnelig lavvannføring (m ³ /s)	5-persentil for sommer (1.5 -30.9)	5-persentil for vinter (1.10-30.4)
Inntaksfelt Grønnfjellåga	134,0	0,107	1,004	0,068
Inntaksfelt, Silåga	33,46	0,030	0,279	0,019
Inntaksfelt, Rabben	1,28	0,001	0,008	0,001

Vannføring

Vannføringen blir redusert på en strekning på om lag 2,8 km i Grønnfjellåga, 660 m i Silåga og 270 m i Rabbenbekken. Maksimal slukeevne i kraftverket er oppgitt til 17,85 m³/s.

Det er foreslått minstevannføring nær 5-persentiler for sesongene:

Grønnfjellåga: 1,0 m³/s sommer og 0,07 m³/s vinter

Silåga: 0,280 m³/s sommer og 0,02 m³/s vinter

Inntaksbassenget i Grønnfjellåga kan samle vann i tørre perioder slik at kraftverket kan kjøre noen timer om dagen, men skal ikke benyttes til langtidslagring. Vassdraget vil fremstå vesentlig upåvirket nedstrøms utløpet av kraftverket. Like oppstrøms utløpet av kraftverket vil vannføringen i snitt bli redusert fra 4,90 m³/s til 1,17 m³/s, eller 23,9 % av dagens vannføring, med størst reduksjon i % i perioden mai-juli. Om vinteren vil endringene av månedsmiddelverdiene gi en reduksjon fra eksempelvis 2,57 m³/s til 0,20 m³/s for november. Beregninger viser at det i et middels år vil være 31 dager med større vannføring enn kraftverket klarer å sluke. Rett oppstrøms utløpet av kraftverket er månedsmiddelvannføringen i m³/s før og etter tiltak beregnet til å være slik (fra tabell 9 side 39 i søknaden):

Måned	Før	Etter	% av eksisterende vannføring
Januar	1,37	0,12	8,6 %
Februar	1,23	0,10	7,9 %
Mars	0,98	0,09	9,2 %
April	1,95	0,13	6,7 %
Mai	12,10	3,63	30,0 %
Juni	23,15	8,23	35,5 %
Juli	15,64	4,18	26,7 %
August	6,02	1,56	25,9 %
September	5,53	1,62	29,3 %
Oktober	4,64	0,33	7,0 %
November	2,57	0,20	7,9 %
Desember	1,63	0,15	9,0 %
Året	6,42	1,70	26,4 %

Tabell 2: månedsmiddelvannføringen rett oppstrøms utløpet i m³/s før og etter tiltak

Nedbørsfeltet til Rabben kraftverk strekker seg opp til 1250 moh og er ved inntak på kote 173 moh beregnet til 168,74 km². Restfeltet fra inntaket og ned til planlagt utløp er på 4,75 km². Det planlegges slipp av minstevannføring nedenfor inntak til Silåga og ved inntaksdammen tilsvarende 5-persentilene. I snitt vil vannføringen rett oppstrøms utløpet av kraftverket bli redusert fra 6,42 m³/s til 1,70 m³/s, eller til 26,4 % av dagens årlige middelvannføring.

Flom

Vassdraget beskrives å reagere som et høyfjellsfelt der de største flommene kommer med snøsmeltingen om våren og forsommeren. Beregnede tilsigsserier viser at det normalt er årlige flomtopper høyere enn 35 m³/s og enkelte år godt over 50 m³/s. Om høsten kommer en mindre flom. Det er ikke kjent at flom skaper problem på den berørte strekningen. En utbygging av Rabben kraftverk vil redusere flommer på utbygd strekning tilsvarende kraftverkets slukeevne på ca. 18 m³/s. NVE mener konsekvensene for fagtema er ubetydelige for konsesjonsspørsmålet.

Vanntemperatur, isforhold og frostrøyk

I vurderingen av de hydrologiske konsekvensene kommer det frem at det forventes relativt små endringer i både vanntemperaturen og isforholdene på den berørte strekningen. Vanntemperaturen nedstrøms inntaket vil bli noe lavere om vinteren og høyere om sommeren, dette på grunn av at lavere vannføring blir raskere temperaturpåvirket. Lav vannføring om vinteren kan føre til at deler av elven bunnfryser. NVE mener konsekvensene for fagtema er ubetydelige for konsesjonsspørsmålet.

Erosjon og sedimenttransport

Det er ikke kjent at det er problemer med erosjon på den berørte strekningen. I selve byggeperioden vil det kunne oppstå økt sedimenttransport i elvene som følge av tunelldrift, dambygging, etablering av inntak, kraftstasjon og utløpskanal. Ved ny utløpskanal vil det også kunne oppstå lokal forbigående erosjon. Inntaksbassenget kan få en erosjonssone i løsmasser ved fluktueringen mellom HRV og LRV. Det er likevel ikke vurdert at utbyggingen vil medføre permanente endringer i erosjonsforhold, og sannsynligheten for endret sedimenttransport som følge av tiltaket er i fagrapporten vurdert å være minimal. NVE mener konsekvensene for fagtema er ubetydelige for konsesjonsspørsmålet.

Skred

Det er registrert stein- og snøskredhendelser langs fylkesvei 357 sør for omsøkte kraftstasjon og i skrenten ovenfor Henrikforsen. Ved Stupforsen er det registrert stein- og løsmasseskred og noe oppstrøms omsøkte inntaksbasseng er det potensiell jord- og flomskredfare. Store deler av berørt

strekning i Grønnfjellåga, Silåga og Rabbenbekken (damsted, tverrslagområde, kraftstasjonsområde, luftlinjetrase) er registrert som aktsomhetsområde for snø- og steinskred i NVE Atlas 2015. Den registrerte skredfaren er generalisert og har lav posisjonell- og tematisk nøyaktighet. Det er ikke registrert ras i selve magasinområdet eller nede i kraftstasjonsområdet. I følge lokalbefolkningen i Grønnfjelldalen er det mest rasutsatt langs selve fylkesvei 357 forbi Henrikforsen og et stykke oppover dalen til fylkesveibrua. For øvrig synes vegetasjonen i enkelte områder og raviner å kunne være snøskredpåvirket.

Det er ikke forventet at skred vil skape problemer på tiltaksstrekningen utover det som kan skje på fylkesveien i anleggstiden. Konsekvensene av et skred vil ikke være av betydning for inntaksbassenget. Det forventes ikke at tiltaket skal endre situasjonen. NVE mener konsekvensene for fagtema er ubetydelige for konsesjonsspørsmålet.

Grunnvann

I fagrapporten fremkommer det at tiltaksområdet for kraftverket hovedsakelig ligger i et område med forvittringsmateriale uten vesentlig grunnvannspotensial i løsmassene, med unntak av planlagt kraftstasjon og deler av kabeltrase. Berggrunnen i området er kalkrik og gir porøst fjell. Det finnes ikke fjellbrønner utenfor tiltaksområdet. Verdien av grunnvannsressursene er vurdert som liten. Boring av inntakstunell vil kunne påvirke eventuelt grunnvann i berget permanent. Konsekvensen av tiltaket er i fagrapporten vurdert som liten negativ til ubetydelig. NVE mener konsekvensene for fagtema er ubetydelige for konsesjonsspørsmålet.

Landskap

Tiltaksområdet beskrives i fagrapporten å tilhøre landskapsregionen «innlandsbygdene i Nordland» og underregionen «Indre Rana». Vassdragene i regionen utgjør viktige elementer og mange ligger langs sentrale veier og er derfor godt synlige. Elvene varierer fra hurtige stryk til dypere sakterennende løp med noen store og kjente dalfosser. Øvre del av tiltaksområdet er ubebodd og ligger like under skoggrensen i Grønnfjelldalen. I tilgrensende områder finnes «spredtbygde områder» med infrastruktur, gårdsbruk, boliger, dyrket mark og skytebane.

Det planlagte kraftverket vil omfatte to fossefall; Merravadet og Henrikforsen. Inntaksbassenget i Grønnfjellåga er planlagt på toppen av Merravadet mens Henrikforsen ligger et par kilometer nedenfor på berørt elvestrekning. Merravadet er en foss som i fagrapporten beskrives å være en slags miniutgave av Dunderforsen, og ligger som et slør relativt kamuflert i elvedalen. Fossen Merravadet er vurdert å ha visuelle kvaliteter i øvre sjikt av det som er typisk i landskapsregionen og den er gitt «sterk middels» verdi. Merravadet er uten innsyn fra sti eller vei og noe nedenfor ligger Henrikforsen, som beskrives som mer et kraftig stryk enn en foss. Henrikforsen er synlig fra fylkesveien og vurdert å ha visuelle kvaliteter som er mer typiske/representative for landskapet i regionen. Nærheten til vei og veifylling forringer den visuelle kvaliteten og fossen/strykstrekningen er gitt «middels verdi». Inntaksbassenget vil strekke seg fra Merravadet og 700 meter oppover Grønnfjellåga til en elvesving ved et område som kalles Poshølsletta. Her er et åpent grustak like ved dyrket mark og i fagrapporten er området beskrevet å ha reduserte visuelle kvaliteter og liten verdi. På grunn av søkers planer om å gjenfylle grustaket og revegetere området er konsekvensen av Rabben kraftverk vurdert å gi en mindre positiv effekt. Den øverste delen av den berørte elvestrekningen samt Silåga og Rabbenbekken er såkalte «naturpregede områder» med gode visuelle kvaliteter for regionen. Områdene gis middels verdi og en utbygging av Rabben kraftverk er vurdert som lite til middels negativt.

De største konsekvensene for landskapet blir i fagrapporten beskrevet å være for områdene som omfatter Merravadet og Henrikforsen. Inntaksbassenget på toppen av Merravadforsen og den reduserte

vannføringen vil i stor grad påvirke landskapsbildet i dette begrensede landskapsrommet. Dammen vil fylle igjen deler av en trang kløft og bygges som en moderne fyllingsdam med betongoverløp. Ved flomoverløp vil vannfallet gi inntrykk av en foss med et fall på ca. 18 meter ved siden av dammen. Etter statistikken vil flommer forekomme flere ganger hvert år, men det meste av tiden vil det kun slippes minstevannføring forbi dammen. Selve damområdet ved Merravadet blir relativt utilgjengelig og liggende relativt godt skjult i terrenget, også på nært hold.

Redusert vannføring vil også påvirke Henrikforsen selv om minstevannføring vil sikre noe vann i elva. Den berørte strekningen er synlig fra deler av fylkesvei 357. Konsekvensen for både Merravadet og Henrikforsen er i fagrapporten vurdert å være «middels til stor negativ».

Elva Silåga faller nokså bratt og parallelt med Grønnfjellåga før samløpet. Grunneier har påpekt at Silåga har svært varierende vannføring og at den til tider nesten går tørr, på grunn av karstpartier i bunnen. Berørt elvestrekning er vanskelig tilgjengelig og konsekvensen er vurdert som liten til middels negativ.

Ved Poshølsletta lengre opp i elva vil oppdemmingen fra Merravadet føre til et større vannspeil enn i dag. Dersom grustaket fylles og settes i stand for revegetering, slik det er beskrevet i søkers plan, vil området få tilbake mer naturpreg og kan eventuelt bli et turmål for rekreasjon, fiske og bading.

Fagrapporten beskriver den samlede konsekvensen en utbygging av Rabben kraftverk vil ha for landskap som middels negativ.

En vurdering av området med omsøkt nettilknytning er gjort i eget notat ref. 201600849-4.

Forholdet til landskap er trukket frem i høringsuttalelsene, først og fremst av Rana kommune. Kommunen viser til at Grønnfjellåga i dag er det største gjenværende vassdraget i kommunen som ikke er berørt av kraftutbygging. Til tross for en overføring lengre opp i vassdraget oppleves vannføringen i Grønnfjellåga som naturlig med intakte fosser og stryk. Rabben kraftverk vil etter kommunens mening endre vannforekomstens fysiske beskaffenhet og påvirke egenskaper som vannstand, vannmengde, variasjon i vannføring, strømningsforhold osv. Kommunen viser til at utbyggingen vil gi en negativ påvirkning av Merravadet og Henrikforsen. Kommunen trekker frem både inntaksbassenget med oppdemming og regulerings høyde, samt en regulerings sone som igjen vil påvirke naturmiljøet.

Fylkesmannen i Nordland viser i sin høringsuttalelse til at de er i tvil om fordelene ved tiltaket overstiger skader og ulemper for allmenne interesser knyttet til landskap og naturmiljø. De er kritisk til om det vil være riktig å gi konsesjon og trekker frem forholdet til blant annet landskap, der de anser fossene som viktige landskapselementer i nærområdet. Fylkesmannen mener vassdraget utgjør et viktig visuelt og auditivt element i et relativt åpent dallandskap, og mener landskapstypen er sjelden. Søker har kommentert fylkesmannens uttalelse og viser til at det i konsesjonssøknaden er skissert mulige avbøtende tiltak for landskap og naturmiljø gjennom utforming av kraftstasjon, utløpskanal og dam. Disse avbøtende tiltakene kan gjøres til attraktive landskapselementer.

Nordland fylkeskommune anbefaler at det gis konsesjon til å bygge Rabben kraftverk, men med forutsetninger om blant annet slipp av tilstrekkelig minstevannføring hele året til å kunne opprettholde fossesprøytonene og opprettholdelse av landskapsopplevelsen om sommeren.

NVE er enig med Rana kommune og fylkesmannen i at påvirkningen av landskapet ved en utbygging av Rabben kraftverk vil bli størst ved Merravadet. Fossen vil endre karakter både ved igjenfylling av fossekløften og en 18 meter høy fyllingsdam på toppen av berget. Mindre vann vil endre karakteren av både Merravadet og Henrikforsen. Merravadet vil miste sitt fossepreg, selv om det i våte år kan bli overløp over dammen og noe mer vann. Det vil fortsatt gå flommer i vassdraget, men med maksimal

slukeevne på nesten 18 m³/s er det klart at Merravadet vil bli svrt redusert og for det meste ikke fremstå som en foss. Henrikforsen er mer en strykstrekning enn en foss og mindre vannføring vil minske strykene og gjøre disse mindre livlige. Det er omsøkt slipp av minstevannføring lik 5-persentilen for sommer og vinter, noe som garanterer vannføring i Grønnfjellåga på 1 m³/s om sommeren og 0,068 m³/s om vinteren. Den største vannføringen vil komme med snøsmeltingen om våren og forsommeren, og den største reduksjonen vil være i perioden mai-juli.

NVE legger vekt på at det vil være slipp av minstevannføring som vil medføre at det er en del vann i elva. Vi mener omsøkt minstevannføring om vinteren er liten og at det er naturlig at denne legges mot størrelsen av alminnelig lavvannføring på 0,1 m³/s. Merravadet er uten innsyn fra sti og vei, og lite tilgjengelig. Dunderforsen som ligger lengre ned i elva er en større og mer tilgjengelig foss. Denne vil fortsatt være intakt og gjøre at elva Grønnfjellåga fortsatt har fossekvalitet. Landskapet for øvrig er allerede berørt med både vei og flere grustak. En eventuell igjenfylling og revegetering av grustak ved Poshølsletta vil kunne ha en viss positiv effekt på landskapsopplevelsen.

Med foreslåtte avbøtende tiltak mener NVE at påvirkningen av landskapet kan aksepteres.

Kulturminner og kulturmiljø

Det er ikke kjent at Rabben kraftverk vil berøre kjente kulturminner.

Sametinget skriver i sin uttalelse at de ikke kan se at det er fare for at Rabben kraftverk kommer i konflikt med automatisk fredete samiske kulturminner og har derfor ingen spesielle merknader til planforslaget. Sametinget minner om at alle samiske kulturminner eldre enn 100 år er automatisk freda i følge kulturminneloven. Samiske kulturminner kan for eksempel være hustufter, gammetufter, teltplasser (synlig som et steinsatt ildsted), ulike typer anlegg brukt ved jakt, fangst, fiske, reindrift eller husdyrhold, graver, offerplasser eller steder det knytter seg sagn til. Det er ikke tillatt å skade eller skjemme fredet kulturminne, eller sikringssonen på 5 meter rundt kulturminner, jf. kulturminnelovens §§ 3 og 6.

Både Sametinget og fylkeskommunen viser til tiltakshavers aktsomhets og meldeplikt dersom en under markinngrep skulle støte på fornminner, jf. kulturminnelovens §§ 3, 4 og 8 andre ledd.

NVE kan ikke se at forholdet til kulturminner vil påvirke konsesjonsspørsmålet.

Naturtyper og flora, fugl og pattedyr

Fagrapporten viser til at de rødlistede naturtypene fosseberg/fosse-eng er registrert ved Henrikforsen og Merravadet. Fosse-enger og fosseberg er deler av fossesprøytsoner, som er vannføring og vannsprøyt langs fosser og stryk. Fosseberg betegner fjell uten jord som konstant holdes fuktig av sprut fra fossen. Også fosse-eng trenger lange perioder med jevn tilførsel av fukt, men disse tåler også tørrere perioder. Vannspruten jevner ut temperaturvariasjoner og om sommeren er det kjøligere nærmest fossen mens temperaturen øker med avstanden utover. Om vinteren er fosse-engen ofte dekket av is og både islegging og vindslitasje gjør at fosse-enger gjerne er treløse.

Henrikforsen har grunntype kalkfosse-eng/kalkfosseberg og naturtypen beskrives i fagrapporten som en mosaikk av denne. Fosseryken er ikke utpreget og det meste finnes i de øvre delene. Det vokser kalkkrevende arter på sørsiden av elva, men det er lite lav på trærne og ikke funnet lungeneversamfunn. Naturtypen er gitt en B-verdi. Det er noe skog rundt fossen, men området er for lite til å oppfylle krav til fosserykskog. Skogen er i tillegg påvirket av hogst, som er negativt for kontinuiteten av verdifullt artsmangfold. Lokaliteten er vurdert å ha potensial for vekst i både areal og artsmangfold og vil da være et berikende element i mosaikk med fosse-eng/fosseberg.

Fagrapporten beskriver naturtypen fosseberg i Merravadet som en helårs fossesprøytsone, men uten en utpreget fosse-eng i området. Grunntypen er kalkfosseberg med artsrik vegetasjon som fjellfiol, bergknapp, fjellok, rynkevier og svartopp. Det er også observert fjellsyre på marmorberggrunn. Lokaliteten er gitt en B-verdi. I likhet med Henrikfosen er det ikke grunnlag for å gi en verdisetting av fosserøykskog, men den fossesprøytpåvirkede skogen er vurdert å ha potensiale.

Det er ikke observert fosserøymiljøer i Silåga. Elva går gjennom en skogbekkekløft på tiltaksstrekningen, men kløften har ikke tilstrekkelig høyde og helning til å være verdifull.

Det er funnet høystaudeskog flere steder langs Grønnfjellåga, og det er indikasjoner på at det kan forekomme også i Silåga. Høystaude-gran-utforming er listet i Norsk Rødliste og regnet som en hensynskrevende naturtype (LR). Det kan ikke utelukkes at området har potensiale for verdifull fosserøykskog, selv om dette ikke er registrert på utbyggingsstrekningen.

Det er artsrik vegetasjon langs Grønnfjellåga og spesielt ved fosserøyksonene der det vokser kalkkrevende og mindre vanlige moser. Det er registrert rødlistet fossennever (VU) ved Dunderfosen, men ikke ved Merravadet og Henriksfosen.

Av fugl er det observert strandsnipe (NT) langs Grønnfjellåga. Strandsnipe vil kunne forstyrres i anleggsfasen om sommeren. Også fossekall er observert og områdene rundt både Henrikfosen og Merravadet har gode hekkeforhold for fossekall. I tilfelle hekking av fossekall er det behov for overvintringsområder med åpne partier i elven om vinteren. Det er sannsynlig at områdene nedenfor Henrikfosen og Merravadet har åpne partier og Dunderfosen antas å være sikkert overvintringssted. Det er observert fjellvåk i Silåga i 2005, men ikke dokumentert hekking. Det er registrert hønsehauk innenfor influensområdet og det anbefales anleggsarbeid utenom hekketid.

Det er observert gaupe (VU) ved Silåmoen og bjørn (EN) og jerv (EN) streifer trolig sporadisk gjennom området.

Kommunen viser i sin høringsuttalelse til at utbyggingen vil gi en negativ påvirkning av Merravadet og Henrikfosen og føre til bortfall av prioriterte naturtyper som fosseberg/fosse-eng. Kommunen mener dette er inngrep som vil endre vannforekomstens tilstand i svært stor grad og at den økologiske tilstanden vil forverres.

Også fylkesmannen har trukket frem fosseberg og fosse-eng ved Henrikfosen og Merravadet i sin uttalelse. Fylkesmannen mener fossesprøytsonen i Henrikfosen er en viktig lokalitet og at denne vil bli negativt berørt. De viser til at Henrikfosen ikke er en stor foss, men at elva danner noe fosserøyk særlig mot bergveggene på sørsiden av elva (fosseberg) der det forekommer innslag av kalkrik bergvegg og bergsprekksamfunn av planter og moser.

Fylkesmannen viser også til den B-verdi registrerte fosserøyeiken ved Merravadet og konkluderer med at de rødlistede naturtypene fosseberg og fosse-eng vil påvirkes negativt av Rabben kraftverk. Redusert vannføring, drenering og hogst vil endre fuktighetsforholdene i og rundt de fuktighetsbetingede naturtypene og dette vil være negativt for arter tilpasset disse forholdene. Det er også forventet større innslag av mer tørketolerante arter.

Fylkesmannen viser for øvrig til tematiske retningslinjer i regional plan om små vannkraftverk i Nordland kap. 2.2 B8 om at man skal være svært restriktiv med å gi tillatelse til utbygging av registrerte fossesprøytsoner av middels verdi.

Nordland fylkeskommune viser til at fossesprøytsonen i Dunderfosen nedenfor tiltaksområdet ikke må bli skadelidende av tiltaket.

Søker viser til at både Henrikforsen og Merravadet i fagrapporten er gitt middels verdi og at tiltaket er vurdert å få middels negativ konsekvens. Søker har i konsesjonssøknaden skissert mulige avbøtende tiltak også for naturmiljø og viser til at økt fallhøyde kan, på tross av redusert vannføring, bidra til å opprettholde den fosserøykbetingete lokaliteten ved Merravadet.

NVE legger vekt på at kommunen og fylkesmannen mener naturtypene fosseberg og fosse-eng vil påvirkes negativt av Rabben kraftverk. Kraftverket vil føre til redusert vannføring. En indirekte effekt av lite vann over tid er gjengroing og endring av artssammensetningen slik at fjellarter og fuktgivende arter utgår. I Grønnfjellåga er det grunn til å tro at jevne flommer om våren og forsommeren vil være med på å bevare naturtypene noe, men at disse på sikt vil forringes og kan bli borte.

NVE legger vekt på at det i Dunderforsen er registrert en fossesprøytzone som er vurdert som svært viktig (A-verdi) og anses som kanskje det mest velutviklede fossesprøytmiljøet som er kjent i Rana kommune. Dunderforsen gir grunnlag for velutviklede fosse-enger og fosserøyksamfunn, med både åpne enger og fossesprutbetingede lavsamfunn på trærne inntil. I fosse-engen forekommer flere kalkkrevende fjellplanter. NVE har tidligere avslått konsesjonssøknad «Grønnfjellåga kraftverk» som berører Dunderforsen, nettopp med bakgrunn i verdiene som ligger her. NVE legger vekt på at Dunderforsen nå er tatt ut av søknad. Naturverdiene som ligger innenfor det omsøkte området er å anse som lavere enn de som er registrert i Dunderforsen. Med bakgrunn i dette mener NVE det er akseptabelt at to naturtyper av langt mindre omfang og B-verdi blir påvirket.

En eventuell anleggsperiode må ta hensyn til hekketid for hønehaug som har reir i influensområdet. NVE har ingen ytterligere kommentarer.

Reindrift

Tiltaksområdet for Rabben kraftverk ligger i et vårbeite 2-område for Ildgruben reindbeitedistrikt. I tillegg er Høstbeite 2, høstvinterbeite 2 og vinterbeite 2 registrert i en avstand på en halv km eller mer på sørsiden av tiltaksområdet. Det er antatt at reindriftsområdene har lav bruksfrekvens og reindrift er derfor gitt liten verdi.

Det er vist til høringsuttalelsen Ildgruben reinbeitedistrikt kom med i forbindelse med høring av søknad for Grønnfjellåga i 2006. Her skrev de at tiltaket ikke ville få konsekvenser for dem og ettersom Rabben kraftverk ligger i samme området er det vurdert at konsekvensen for reindrift er ubetydelig.

Fylkesmannen skriver i sin uttalelse at berørt område for nettilknytning primært blir brukt til sommer-, høstvinter- og vinterbeiter. De skriver at distriktsgrensen mellom Ildgruben og Saltfjellet reinbeitedistrikt følger Ranaelva, slik at også Saltfjellet blir berørt av deler av nettilknytningen. De største negative konsekvensene for reindriften antas å knytte seg til anleggsperioden. Dersom det blir gitt konsesjon til tiltaket, bør anleggsperioden avklares nærmere med reinbeitedistriktene. Fylkesmannen vurderer tiltaket til å ha moderate negative konsekvenser for reindrift.

Også Nordland fylkeskommune viser til at ved en eventuell utbygging må søker ha dialog med reinbeitedistriktet, for å finne den best egnede anleggsperioden.

NVE registrerer at ingen fra reinbeitedistriktet har uttalt seg i saken. NVE er enig med fylkeskommunen om at en eventuell anleggsperiode må avklares med reindriftsinteressene. NVE har ingen ytterligere kommentarer.

Fisk og ferskvannsbiologi

Grønnfjellåga er undersøkt for fisk i forbindelse med søknad om Grønnfjellåga kraftverk (2006) og Rabben kraftverk. Undersøkelsene i forkant av søknad for Grønnfjellåga kraftverk viste at

elvestrekningen mellom Dunderforsen og Henrikforsen hadde få egnede gyteområder. Det ble observert oppholdsområder og standplasser for eldre fisk i kulpene på strekningen og man antok at fiskebestanden som fantes på strekningen høyst sannsynlig var individer som har sluppet seg ned fra områdene oppstrøms.

Ved undersøkelse av Grønnfjellåga og Silåga i forbindelse med søknad om Rabben kraftverk ble det kun påvist ørret. Individene var under 190 mm, og de største ble funnet i Silåga. Laveste tetthet er mellom planlagt utløp av kraftverket og 500 meter ned til Dunderforsen, mens tettheten er høyere nedstrøms Dunderforsen. Ørretbestanden er i fagrapporten vurdert ha liten verdi og betydningen av eventuelt utfall av kraftstasjonen vurderes som begrenset.

Ranaelva er et nasjonalt laksevassdrag og i planen for reetablering av laks kan det være aktuelt med utsetting av lakseunger på potensiell anadrom strekning i sideelver til Ranaelva. Grønnfjellåga ble kartlagt i 1985 for kvalitet og areal til potensielle utsettingsområder for lakseyngel. Fylkesmannen har karakterisert strekningen over Dunderforsen som lite egnet oppvekstområde og det er i dag ikke aktuelt å sette ut anadrom fisk her. Dersom laksetrappen ved Reinforsen skulle åpnes, vil Dunderforsen være et definitivt vandringshinder for fisk opp Ranaelva. Potensiell anadrom fisk befinner seg derfor nedenfor utløpet av Rabben kraftverk og Dunderforsen. I deler av året med høy vannføring fungerer Henrikforsen som et vandringshinder. Merravadet fungerer som et vandringshinder for ørreten i elva.

Det er ikke observert elvemusling eller rødlistede amfibier på tiltaksstrekningen og det antas som lite sannsynlig at det finnes slike arter her. Det er gjort funn av buttsnutefrosk i nærheten av tiltaksområdet, men dette er ikke karakterisert som en truet art.

Ingen av høringspartene har kommentert eller krevd installasjon av omløpsventil for å sikre mot tørrlegging ved eventuelt utfall av kraftstasjonen. Det er ikke lakseførende strekning mellom utløp og Dunderforsen og en eventuell påvirkning av laks vil være på strekningen nedenfor Dunderforsen og til utløpet i Ranaelva (ca. 500 meter). Ved en gjenåpning av fisketrappen ved Reinforsen kan denne delen av Grønnfjellåga også bli tilgjengelig for anadrom fisk som kan vandre opp fra Ranfjorden. NVE legger vekt på at Ranaelva er et nasjonalt laksevassdrag og at dette også inkluderer aktuelle sidevassdrag som benyttes av laks. For å redusere mulige brå vannstandsvariasjoner ved eventuelle driftsutfall i kraftverket mener NVE at installering av omløpsventil for Rabben kraftverk er et relevant avbøtende tiltak. Etter NVEs vurdering vil dette sikre at påvirkning på en eventuell laksebestand ikke blir nevneverdig negativ. NVE mener minstevannføring vil sikre forholdene for bunndyr og ørret. Mer informasjon om dette står under «Merknader til foreslåtte vilkår etter vannressursloven».

Jord- og skogressurser

Innenfor tiltaksområdet er det registrert skogarealer fra uproduktiv skog til høy bonitet. Langs Grønnfjellåga og Silåga er det flere områder med høy bonitet, men terrenget er bratt og ulendt og antas ikke å ha stor betydning som beite. Gjerdeeffekt vurderes som liten. Det er hogst i tiltaksområdet. Rabben kraftverk vurderes å gi liten konsekvens for jord- og skogbruk.

NVE vurderer ikke jord- og skogressurser som avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Brukerinteresser

Tiltaksområdet for Rabben kraftverk er i fagrapporten vurdert å ha mest verdi for det lokale friluftslivet. Det er ikke kjent at området benyttes aktivt i reiselivssammenheng. Det er ikke kjent at det foregår utbredt fiske i elva, men det drives noe jakt.

Fylkesveien går langs Grønnfjellåga og det er en rasteplass (ved Austervoll) med sti som går ned til elven. Rasteplassen ligger like ved planlagt kraftstasjon og benyttes av turister i tillegg til å være et samlingspunkt for lokalbefolkningen. Det er satt opp stedsnavnskilt både her og flere andre steder i dalen. Både Dunderfossen og Henrikfossen er skiltet. Omfanget for brukerinteressene er vurdert å ha lite negativ konsekvens. Den viktigste konsekvensen er at opplevelsesverdien ventes å bli redusert som følge av mindre vannføring i elva.

Ingen av høringsuttalelsene har tatt opp forholdet til brukerinteresser, men man har trukket frem at det må slippes tilstrekkelig minstevannføring for å opprettholde opplevelsesverdien av elva. Som det går frem av kapitlet «Landskap» fremstår ikke tiltaksområdet som urørt. Fylkesveien på sørsiden av Grønnfjellåga går flere steder ganske tett inntil elva, og gjør at det både er god tilgjengelighet og innsyn. Merravadet en foss som i fagrapporten er gitt sterk middels verdi, men den er lite tilgjengelig og ikke synlig fra vei eller sti. Ved slipp av minstevannføring vil fossen fremdeles ha en viss dynamikk og vil i perioder med flom få et vannfall over flomoverløpet. Strykstrekningen Henrikfossen er mer tilgjengelig enn Merravadet og har innsyn fra vei. Denne delen av elva vil få langt mindre vann enn i dag, noe som vil bli merkbart. Det er likevel Dunderfossen 500 meter lengre ned i elva som er den mest spektakulære fossen, med et høyt fall og mer enn 20 meter bred. Dunderfossen er en lokal attraksjon som er tilrettelagt med sti og skilting. NVE legger vekt på at vannføringen i Dunderfossen stort sett vil bli som før, så lenge Rabben kraftverk kjører som normalt. Brukerinteressene anses i tillegg som små og NVE mener fraføring av vann på berørt elvestrekning kan aksepteres. NVE har ingen ytterligere kommentarer.

Naturressurser

Det er i dag åpne massetak ved Poshølsletta, Dunderfossen og Stupforsmoen. NGU og Statskog har i en kartlegging av masser vurdert massene ved Dunderfossen og Stupforsmoen som aktuelle for uttak. Det er registrert jernmetaller og karbonatmineraler i Grønnfjelldalen. Forekomstene 1833-306 (karbonatmineraler) kan være av økonomisk interesse.

Ved lukking av eksisterende grustak av landskapsestetiske hensyn er konsekvensene for naturressurser vurdert å være middels til stor negativ omfang for naturressursene. Det samme gjelder båndlegging av mulige arealer for mineralutvinning. Frigitte masser til bruk vurderes å ha lite positivt omfang.

NVE har ikke ytterligere kommentarer til temaet.

Vannkvalitet, forurensing, støy

Samfunn

Rabben kraftverk vil gi skatteinntekter til kommunen gjennom eiendomsskatt. Prosjektet vil gi naturressursskatt og grunnrenteskatt til kommune, fylkeskommune og stat. I anleggsperioden kan det forventes at noe arbeid vil tilbys lokale bedrifter i kommunen. Driftsfasen genererer en stilling på mellom 20 og 50 %.

Det forventes ingen vesentlig påvirkning på befolkningsutviklingen som følge av Rabben kraftverk, men det kan skape ringvirkninger i lokalsamfunnet.

Kraftverket er i fagrapporten vurdert å ha stor positiv konsekvens. NVE har ikke ytterligere kommentarer.

Samlet belastning

NVE mener det er i hovedsak er den samlede belastningen for landskap og naturmangfold som er viktige fagtema i denne saken. Øvrige tema ikke er vurdert å være spesielt konfliktfulle i selve tiltaksområdet. I

regionen er det naturlig å se nærmere på den samlede belastningen fra kraftverksutbygginger i Rana kommune.

I tiltaksområdet i dag drives det skogsdrift, som påvirker både landskapet og naturmangfoldet. Fylkesveien følger vassdraget og flere luftledninger i både Dunderlandsdalen og Grønnfjell dalen. En bygging av Rabben kraftverk vil påvirke landskap og økologi ved redusert vannføring i elva. I tillegg vil landskapet påvirkes av permanente arealbeslag med både kraftverksbygg, dam, vei etc. og luftlinje over Ranaelva. I anleggsperioden vil det være flere midlertidige arealbeslag, forstyrrelser og redusert vannkvalitet. Verdien av fossesprøytonene i elva og landskapet vil svekkes ytterligere og det er vanskelig å si om minstevannføring og flomvann vil være tilstrekkelig for å opprettholde funksjonene for dagens arter.

I regionen var det pr. 2012 26 utbygde kraftverk (2 under bygging) i vannområdet Ranfjorden.

Nasjonalt er naturtypen «elveløp» listet som «Nær truet» pga. sterk areal- og tilstandsreduksjon. Det ligger flere vernede vassdrag innenfor Rana vannområde, herunder både Straumdalselva vest for Mo i Rana og Glomdalselva nordvest for Mo i Rana. Dunderforsen er blant åtte fosser som er prioritert innenfor vannområdet Ranfjorden. Like nord for tiltaksområdet og utenfor vannområdet ligger Tollåga i Beiarelva og Saltdalselva som vil være vernet mot vesentlige inngrep.

Rana kommune har i sin høringsuttalelse innsigelse til Rabben kraftverk med bakgrunn i at Grønnfjellåga er det største gjenværende vassdraget i kommunen som ikke er berørt av kraftutbygging, med unntak av en overføring lengre opp i vassdraget. Kommunen viser til at Rana allerede produserer ca. 2 % av landets totale produksjon og mener grensen for å ofre natur til fordel for kraftutbygging nå er nådd.

Søker har ikke kommentert dette konkret, men viser i sin søknad til Fornybarhetsdirektivet og Norges målsetning for 2020. I en undersøkelse gjort av Kunnskapsparken Bodø i 2014 kommer det frem at leveransene i energisektoren for fornybar energi i Nordland utgjør ca. 1,5 milliarder kr i 2003 og nesten 100 årsverk. Rana kommune kommer her på en 4. plass med ca. 180 mill.kr. i leveranser og 150 årsverk. Søker legger vekt på at undersøkelsen viser at vannkraftsektoren tilfører lokale bedrifter betydelig verdier i form av leveranser, arbeid og tjenester.

Når det kommer til samlet belastning for landskap har NVE lagt vekt på at landskapet i det omsøkte området er berørt av inngrep. De to fossene Merravadet og Henrikforsen vil få mindre vannføring, men tiltaket vil i hovedsak ikke påvirke Dunderforsen lengre ned i elva.

Samlet belastning for naturtyper gjelder negativ berøring av naturtypene fosseberg og fosse-eng. Det er registrert to lokaliteter ved Merravadet og Henrikforsen som begge er gitt B-verdi. NVE har i sin vurdering vist til at jevne flommer om våren og forsommeren kan være med på å bevare naturtypene noe, men at de trolig vil forringes på sikt. Vi har lagt vekt på at det i Dunderforsen er registrert en fossesprøytsone som er av større omfang og svært viktig verdi (A-verdi) og at denne anses som kanskje det mest velutviklede fossesprøytmiljøet som er kjent i Rana kommune. NVE har tidligere avslått konsesjonssøknad i Grønnfjellåga med bakgrunn i at denne fossesprøytsonen ble berørt. Området er tatt ut av søknad for Rabben kraftverk og NVE anser den samlede belastningen for fosseberg og fosse-eng å være akseptabel.

Sumvirkningene for reindrift er ikke antatt å være store. Tiltaksområdet ligger i et område som har lav bruksfrekvens. De største negative konsekvensene er vurdert å være i anleggsperioden og må derfor avklares i dialog med reinbeitedistriktet.

Forholdet til naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven omfatter all natur og alle sektorer som forvalter natur eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen. Lovens formål er å ta vare på naturens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser gjennom bærekraftig bruk og vern. Loven skal gi grunnlag for menneskers virksomhet, kultur, samisk kultur, helse og trivsel, både nå og i framtiden. Loven fastsetter alminnelige bestemmelser for bærekraftig bruk, og skal samordne forvaltningen gjennom felles mål og prinsipper.

Loven fastsetter forvaltningsmål for arter, naturtyper og økosystemer, og lovfester en rekke miljørettslige prinsipper, blant annet føre-var-prinsippet og prinsippet om økosystemforvaltning og samlet belastning. Naturmangfoldloven legger føringer for myndigheter der det gis tillatelse til anlegg som vil kunne få betydning for naturmangfoldet.

I vår vurdering av søknaden om bygging av Rabben kraftverk legger vi til grunn bestemmelsene i §§ 8 - 12. Det omsøkte tiltaket skal vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der hensynet til den samfunnsmessige gevinsten og eventuelt tap eller forringelse av naturmangfoldet på sikt avveies (jf. naturmangfoldloven § 7, jf. §§8-12). Vi viser til våre vurderinger av konsekvenser for de ulike fagtemaene, der dette inngår.

Nedenfor følger vår vurdering av tiltaket opp mot de aktuelle paragrafene i naturmangfoldloven:

Kunnskapsgrunnlaget, § 8

Vi viser til kapitlet «NVEs vurdering av kunnskapsgrunnlaget» for en vurdering av kunnskapsgrunnlaget etter naturmangfoldloven § 8.

Føre-var-prinsippet, § 9

Bestemmelsen skal sees i sammenheng med vurderingen av kunnskapsgrunnlaget, som er omtalt ovenfor. NVE mener kunnskapsgrunnlaget i saken er tilfredsstillende i forhold til sakens omfang og vurderer det som lite sannsynlig at det finnes uregistrerte verdier av betydning i influensområdet. For at bestemmelsen skal komme til anvendelse, er det en forutsetning at det foreligger en reell risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, men det er ikke et krav om sannsynlighetsovervekt for at en skade vil oppstå. Vi mener at det ikke foreligger en reell risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet i søknad om Rabben kraftverk.

Økosystemtilnærming og samlet belastning, § 10

I vurderingen av samlet belastning skal det både tas hensyn til allerede eksisterende inngrep og forventede framtidige inngrep som kan påvirke økosystemet. Samlet belastning på økosystemet knyttet til Rabben kraftverk og andre nærliggende, omsøkte kraftverk og energiltak er redegjort for tidligere under avsnittet «Samlet belastning». NVE kan ikke se at en utbygging vil medføre vesentlige konsekvenser for økosystemet som ikke lar seg avbøte med tiltak, eller at belastningen vil bli større som følge av andre eksisterende eller planlagte tiltak.

Vi legger med dette til grunn at kravene til vurdering av samlet belastning etter naturmangfoldloven §10 er oppfylt.

Kostnadsdekning, miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder, §§ 11 og 12

Tiltakshaver skal dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter. For å unngå eller begrense

skader på naturmangfoldet, skal det tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og slik teknikk og lokalisering som, ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og fremtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater.

NVE har ved sin vurdering av konsesjonsspørsmålet, og forslaget til konsesjonsvilkår og avbøtende tiltak, lagt vekt på at valgte teknikker og driftsmetoder skal være miljøforsvarlige, og at tiltakshaver skal bære kostnadene for gjennomføring av tiltakene.

Forholdet til vannforskriften

Det aktuelle vassdraget tilhører Ranfjorden vannområde, og inngår i Regional plan for vannregion Nordland og Jan Mayen (2016-2021), med tilhørende tiltaksprogram. Forvaltningsplanen fastsetter miljømål og miljømåloppnåelse for ca. 3900 vannforekomster i vannregionen. Miljømålene baseres både på kjemiske, fysiske og økologiske forhold. Fylkestinget i Nordland vedtok planen 09.12.2015, og ble godkjent 01.07.2016 av Klima- og miljødepartementet i tråd med EUs vanddirektiv.

I følge planen, og informasjon fra Rana kommune, er dagens tilstand i Grønnfjellåga satt til antatt god. Elva har ingen påvirkninger og det foreligger ingen risiko for at målet om god økologisk tilstand innen 2021 ikke nås. Ifølge Rana kommune er det unikt at et vassdrag av en slik størrelse ikke er påvirket av reguleringer slik at tilstanden er forringet. Den omsøkte virksomheten vurderes å bidra til å forringe miljøtilstanden i vannforekomsten og vurderes å være i strid med vannforskriften § 12. Virksomheten vil endre vannforekomstens fysiske beskaffenhet og påvirker egenskaper som vannstand, vannmengde, variasjon i vannføring, strømningsforhold osv. Vassdraget demmes opp over en strekning på 700 m og det etableres en ny innsjø med variasjon av reguleringshøyde på 3 m. Det bygges en 18 m høy demning og en lengre strekning får redusert vannføring.

Rana kommune påpeker videre at også Merravadet og Henrikforsen vil påvirkes negativt og utbyggingen vil føre til bortfall av prioriterte naturtyper som fosseberg/fosse-eng. Kommunen mener dette er inngrep som vil endre vannforekomstens tilstand i svært stor grad. Den økologiske tilstanden vil forverres og kommunen er usikker på om utbyggingen vil kunne hjemles i vannforskriftens §12, første ledd bokstav b.

Jf. vannforskriften § 12 kan nye inngrep i en vannforekomst gjennomføres selv om dette medfører at miljømålene i § 4 - § 6 ikke nås eller at tilstanden forringes, forutsatt at visse betingelser er oppfylt.

Den første betingelsen i § 12 er at alle praktisk gjennomførbare tiltak skal settes inn for å begrense negativ utvikling i vannforekomstens tilstand. I diskusjonen under de ulike fagtemaene har NVE vurdert tiltak som vil kunne redusere skadene eller ulempene ved en utbygging. Dersom vi anbefaler at det gis konsesjon, vil vi også foreslå konsesjonsvilkår som vi mener er egnet til å avbøte en negativ utvikling i vannforekomsten. Vurderingene vil blant annet omfatte slipp av minstevannføring. En eventuell konsesjon til utbygging vil forutsette standard naturforvaltningsvilkår, som gir hjemmel til å pålegge gjennomføring av miljøundersøkelser og miljøtiltak ved behov.

Det er også en forutsetning i § 12 om at samfunnsnyten av de nye inngrepene skal være større enn tapet av miljøkvalitet. Kriteriene for å anbefale at det gis konsesjon er gitt i vannressursloven § 25 og vassdragsreguleringsloven § 8. Konsesjon kan bare gis dersom fordelene ved tiltaket overstiger skader og ulemper for allmenne og private interesser. Dersom samfunnsnyten av de omsøkte kraftverkene ikke overstiger ulempene, deriblant tap av miljøkvalitet, kan NVE ikke anbefale at det gis konsesjon. Dersom NVE kommer til at vi anbefaler at det gis konsesjon til utbygging, ligger det derfor implisitt i dette at vi vurderer samfunnsnyten som større enn tap av miljøkvalitet.

Til sist forutsettes det i § 12 at hensikten med de nye inngrepene, på grunn av manglende teknisk gjennomførbarhet eller uforholdsmessig store kostnader, ikke med rimelighet kan oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre. NVE viser til at Rabben kraftverk vil bidra med ny fornybar energi, noe vi mener bør vektlegges i konsesjonsbehandlingen. NVE har vurdert den samfunnsmessige nytten av tiltaket i forhold til de skader og ulemper utbyggingen kan medføre. Vi kan ikke se at hensikten med tiltaket, som er fornybar kraftproduksjon, med rimelighet kan oppnås ved miljømessig sett bedre alternativer, for eksempel andre metoder å produsere kraft på.

Kraftproduksjon og utbyggingskostnader

NVE har gjort et kostnadsoverslag for prosjektet basert på NVEs kostnadsgrunnlag for små vannkraftanlegg med prisnivå 1.1.2010, og har kommet frem til omtrent de samme utbyggingskostnader som oppgitt i søknad. Kostnadsoverslaget har en usikkerhet på +/- 20 %. Usikkerheten i kostnadsoverslag i denne fasen er relativt stor og endelig investeringsbeslutning må vurderes av søker på grunnlag av gitt konsesjon og senere anbud, tilbud og anleggsbidrag.

Basert på konsesjonssøkers verdier for produksjon og kostnad referert til prisnivå 1.1.2015 vil prosjektet ha en spesifikk utbyggingskostnad på 4,39 kr/kWh og LCOE på 34 øre/kWh. Konsesjonssøkers verdi for produksjon og kostnad er vurdert å stemme godt overens med NVEs egne beregninger. Prosjektet er vurdert å ligge nær medianverdien for vind- og småkraftprosjektene som har fått endelig konsesjon.

NVEs oppsummering

Søknaden gjelder bygging av Rabben kraftverk i Grønnfjellåga. Kraftverket vil berøre en elvestrekning på 3,5 km og gi 36 GWh i ny årlig produksjon.

Det er få høringsuttalelser til søknaden og kun tre som angir et klart standpunkt til om Rabben kraftverk bør bygges ut. Rana kommune har innsigelse til søknaden og Fylkesmannen i Nordland er skeptisk til prosjektet. Nordland fylkeskommune anbefaler at det blir gitt konsesjon.

NVE har gjort en vurdering av fordeler og ulemper ved omsøkte Rabben kraftverk for de ulike fagtemaene. De positive virkningene er først og fremst knyttet til planlagt kraftproduksjon.

NVEs konklusjon

NVE mener Rabben kraftverk gir god ressursutnyttelse av omsøkte vassdrag samtidig som miljøpåvirkningene vurderes som akseptable. NVE har i sin samlede vurdering lagt særlig vekt på produksjon av ny fornybar energi og mener de negative virkningene er akseptable.

NVE erkjenner at fossene Merravadet og Henrikforsen vil endre karakter og inntryksstyrke. Minstevannføring vil garantere en minimum vannføring i Grønnfjellåga, men dette vil ikke være nok til å gi Merravadet et fossepreg. Merravadet er uten innsyn fra sti og vei, og et lite tilgjengelig område. Dunderforsen, som ligger lengre ned i elva, er en større og mer tilgjengelig foss og vil fortsatt være intakt og gjøre at elva Grønnfjellåga fortsatt har fossekvalitet. Landskapet for øvrig er allerede berørt med både vei og flere grustak.

Rabben kraftverk vil medføre negative konsekvenser for naturtypene fosseberg og fosse-eng ved Merravadet og Henrikforsen. NVE har lagt vekt på at det i Dunderforsen er registrert en fossesprøytsone som er av en høyere verdi (A-verdi) enn de som er registrert på berørt strekning (B-verdi). Fossesprøytsonen i Dunderforsen ble vektlagt da NVE tidligere avsto søknad om kraftverk i Grønnfjellåga. Når Dunderforsen nå er tatt ut av søknad for Rabben kraftverk og ikke vil bli berørt mener NVE det er akseptabelt for de negative konsekvensene for naturtypene på berørt strekning.

Vannressursloven

I vår vurdering av om konsesjon bør gis etter vannressursloven, må fordeler og ulemper ved det omsøkte tiltaket veies opp mot hverandre. NVE har i sin samlede vurdering lagt særlig vekt på produksjon av ny fornybar energi, og mener de negative virkningene er akseptable sett i forhold til kraftproduksjonen.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene, mener NVE at fordelene og nytten ved bygging av Rabben kraftverk er større enn ulempene for allmenne og private interesser, herunder virkninger av samfunnsmessig betydning. Vi mener dermed at § 25 i vannressursloven, er oppfylt. NVE anbefaler at Miljøkraft Nordland AS får tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging og drift av Rabben kraftverk. Vi anbefaler at tillatelsen gis på de vilkår som følger vedlagt.

Energiloven

I NVEs helhetsvurdering inngår også konsekvensene av elektriske anlegg som er nødvendig for å gjennomføre bygging av Rabben kraftverk. Etter vår vurdering medfører ikke de elektriske anleggene ulemper eller skader av et slikt omfang at det har avgjørende betydning for om det omsøkte tiltaket kan tillates eller ikke. **NVE anbefaler at det i medhold av energiloven § 3- 1 gis om tillatelse til bygging og drift av elektriske anlegg som omsøkt.**

For ytterligere informasjon om nettilknytning av kraftverket, se eget notat ref. 201600849-4.

Forholdet til annet lovverk

Forurensningsloven

Miljøkraft Nordland har ikke søkt om nødvendige tillatelser etter forurensningsloven for bygging og drift av Rabben kraftverk. Ut fra de foreliggende opplysninger i saken, mener NVE det er lite sannsynlig at kraftverket vil kunne medføre betydelige forurensninger etter at det er satt i drift og som ikke vil kunne avbøtes med tiltak (jf. kapitlet «Vannkvalitet, forurensning og støy»). NVE kan derfor ikke se at det er nødvendig med en egen tillatelse etter forurensningsloven i driftsfasen. Etter NVEs vurdering vil standardvilkår for forurensning (jf. vilkårenes post 8) ivareta hensynet etter forurensningsloven i driftsfasen. Med hjemmel i dette vilkåret kan Fylkesmannen pålegge oppfølgingsundersøkelser og eventuelt tiltak av hensyn til forurensningsforholdene i vassdraget.

Anleggsarbeidene krever egen tillatelse etter forurensningsloven. Ved en eventuell utbygging må det derfor søkes Fylkesmannen om utslippstillatelse og det må legges frem en plan som viser hvordan tiltakshaver vil håndtere forurensning i anleggsperioden. Dette gjelder særlig tilslammet vann fra tunneldriving, anleggsdrift med maskiner og bruk av kjemikalier.

Plan- og bygningsloven

Saker som er underlagt konsesjonsbehandling etter vannressursloven er gitt fritak fra byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven jf. forskrift om saksbehandling og kontroll i byggesaker. Dette forutsetter at tiltaket ikke er i strid med kommuneplanens arealdel eller gjeldende reguleringsplaner. Forholdet til plan- og bygningsloven må avklares med kommunen før tiltaket kan iverksettes.

Kulturminneloven

Nordland fylkeskommune og Sametinget påpeker at undersøkelsesplikten, jf. lov om kulturminne § 9, ikke er oppfylt for noen av prosjektene. Det må derfor tas kontakt med fylkeskommunen for å avklare forholdet til § 9 i kulturminneloven.

Veiloven

NVE minner om at det må søkes om nødvendige tillatelser etter veiloven.

Merknader til foreslåtte vilkår etter vannressursloven

Post 1 Reguleringsgrenser og vannslipping

Følgende data for vannføring og slukeevne er hentet fra konsesjonssøknaden og lagt til grunn for NVEs anbefaling og fastsettelse av minstevannføring:

Parameter	Enhet	Verdi
Nedbørfelt (Grønnfjellåga/Silåga)	km ²	134,00/33,46
Årlig tilsig (inntak) (Grønnfjellåga/Silåga)	mill.m ³	155,4/43,2
Middelvannføring (Grønnfjellåga/Silåga)	m ³ /s	4,93/1,37
Alminnelig lavvannføring Grønnfjellåga/Silåga	m ³ /s	0,107/0,030
5-persentil sommervannføring Grønnfjellåga/Silåga	m ³ /s	1,004/0,279
5-persentil vintervannføring Grønnfjellåga/Silåga	m ³ /s	0,068/0,019
Tilsig uregulert felt (ved utløp)	l/s/km ²	36,78/40,89
Største slukeevne	m ³ /s	17,85
Minste slukeevne	m ³ /s	0,4

Søker har foreslått minstevannføring nær 5-persentiler for både Grønnfjellåga og Silåga.

Grønnfjellåga: 1,0 m³/s sommer og 0,07 m³/s vinter

Silåga: 0,280 m³/s sommer og 0,02 m³/s vinter

NVE vurderer at slipp av minstevannføring hele året vil være nødvendig for å garantere vann i elva. Om sommeren i et middels år er det normalt mye vann i Grønnfjellåga, gjerne 20 m³/s, men med en slukeevne på 17,85 m³/s vil det meste gå i kraftverket. En minstevannføring fra Grønnfjellåga på 1 m³/s vil ikke være nok til å gi Merravadet og Henrikforsen fossepreg, men være med å opprettholde landskapsopplevelsen av elva. Vi mener minstevannføringen om vinteren er svært lav og mener den kan være samme størrelse som alminnelig lavvannføring i elvene, som er på henholdsvis 0,1 m³/s og 0,030 m³/s.

NVE anbefaler:

Grønnfjellåga: 1,0 m³/s sommer og 0,1 m³/s vinter

Silåga: 0,3 m³/s sommer og 0,03 m³/s vinter

Kjøremønster

Inntaksbassenget er omsøkt med en regulering på 3 meter og får et volum på 100 000 m³. Søker ønsker å kjøre dette hovedsakelig på tilsig, men også benytte det regulerte inntaksvolumet til en viss forbrukstilpasning. Med en maksimal slukeevne på 17,85 m³/s vil man komme ned på LRV på under et døgn. Det er viktig at alle endringer i kjøremønsteret skjer gradvis for å unngå stranding av fisk. Dette tilsvarer normalt en senkningshastighet på ikke mer enn 15 cm i timen.

Omløpsventil

Ranaelva er et nasjonalt laksevassdrag og dette inkluderer også aktuelle sidevassdrag som kan benyttes av laks. En reetablering av laks i Ranaelva vil gjøre Grønnefjellåga nedenfor Dunderforsen til potensiell anadrom strekning. NVE mener en omløpsventil kan redusere mulige brå vannstandsvariasjoner ved eventuelle driftsutfall i kraftverket i betydelig grad og at det derfor bør stilles krav til installasjon av en omløpsventil i dette tilfellet. Erfaringer viser at en omløpsventil som skal ivareta ønsket funksjon som et reelt avbøtende tiltak, bør ha en kapasitet på minimum 50 % av maksimal slukeevne i kraftverket. NVE foreslår at endelig fastsettelse på størrelse av omløpsventil kan gjøres i detaljplanen.

Post 2: Byggefrister

De vanlige byggefristene ved tillatelser etter vannressursloven gjelder.

Post 5: Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v

Dersom det gis konsesjon til utbyggingen skal detaljerte planer for sikkerhet og planer for miljø og landskap forelegges NVE og godkjennes av NVE før anleggsstart.

Dammer og trykkrør for alternativet som inngår i NVEs innstilling skal klassifiseres etter reglene i damforskriften. Informasjon om dette finnes på <https://www.nve.no/damsikkerhet-og-energiforsyningsberedskap/damsikkerhet/klassifisering/>. Konsekvensklassen er bestemmende for sikkerhetskravene som stilles til planlegging, bygging og drift. NVEs tilsynsavdeling ved seksjon for damsikkerhet må derfor fatte endelig vedtak om konsekvensklasse for gitt alternativ før tekniske planer for sikkerhet kan utarbeides og sendes NVE til godkjenning.

NVEs miljøtilsyn vil ikke ta planer for landskap og miljø til behandling før anlegget har fått vedtak om konsekvensklasse. Informasjon om utarbeidelse av planer for landskap og miljø finnes på <https://www.nve.no/vann-vassdrag-og-miljo/miljotilsyn/vannkraft-settefisk-og-andre-vassdragsanlegg/>.

Nedenstående tabell søker å oppsummere føringer og krav som ligger til grunn for NVEs innstilling. Det kan likevel forekomme at det er gitt føringer andre steder i dokumentet som ikke har kommet med i tabellen. NVE presiserer at alle føringer og krav som er nevnt i dokumentet gjelder.

Dersom det gis konsesjon til utbyggingen ber vi OED om å synliggjøre/oppsummere eventuelle endringer i forhold til NVEs innstilling på samme måte, for eksempel ved å legge til en egen kolonne i samme tabell.

	Omsøkt	NVEs anbefaling
Inntak	Hovedinntak legges like oppstrøms damstedet. Bygges i betong og får varegrind og luke.	Som omsøkt. Teknisk løsning for dokumentasjon av slipp av minstevannføring skal godkjennes av NVE.
Vannvei	Tunell med normalt tverrsnitt fra inntak og 2350 m til utløp.	Som omsøkt.
Kraftstasjon	Legges 6-10 m lavere enn fv 357 i dagen. Bygges i dagen og gis en arkitektonisk utforming. Om lag 150-200 m ² .	Kraftstasjonen plasseres i tråd med det som er oppgitt i søknaden, men nøyaktig plassering kan justeres ved detaljplan.
Utløp	Utløpskanal, 90 m lang og 10-20 m bred på om lag kote 90	Som omsøkt.
Største slukeevne	17,85 m ³ /s	Som omsøkt.
Minste driftsvannføring	0,4 m ³ /s	Som omsøkt.
Installert effekt	15 MW	Som omsøkt.
Antall turbiner/turbintype	Det er i søknaden foreslått to francisturbiner	Som omsøkt. Antall turbiner og turbintype kan justeres ved detaljplan.
Deponier	Det er forventet ca. 90 000 m ³ masse og det kan bli behov for permanent massedeponi (plassering ikke avklart)	Som omsøkt, men endelig plassering av masser må avklares i detaljplanfasen og detaljerte planer må forelegges NVE. Kommunen skal ha planene til gjennomsyn før NVEs godkjenning.
Veier	Avkjøring til dam og inntak, ca 150 m og 6 m bred. Avkjøring til kraftstasjon, ca. 50-100 m	Som omsøkt.
Andre forhold	Faren for skred i anleggsfasen skal utredes i detaljplanene for å unngå anleggsaktivitet i slike områder Tiltak for å forebygge lekkasjer til tunnel med følgende senkning av grunnvannstand skal følges opp på detaljplannivå Tiltak for å redusere forurensning i anleggsperioden skal inngå i detaljplanene. Avklare oppstart og anleggsfase med reinbeitedistriktet. Tiltak for å begrense forstyrrelser for fugl skal inngå i detaljplanene.	
Mindre endringer uten nevneverdige konsekvenser kan behandles av NVE som del av detaljplangodkjenningen, med mindre annet er presisert i denne tabellen.		

Post 6: Naturforvaltning

Standardvilkår for naturforvaltning tas med i konsesjonen. Eventuelle pålegg i medhold av vilkårene må være relatert til skader forårsaket av tiltaket og stå i rimelig forhold til tiltakets størrelse. Vilåret forvaltes av Miljødirektoratet. NVE legger særlig vekt på vilkårets pkt 1 der konsesjonæren, etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet, plikter å i størst mulig grad opprettholde naturlig reproduksjon og produksjon av fisk. Vilåret gjelder også friluftslivets bruks- og opplevelsesverdi, herunder fiske, som skal tas vare på i størst mulig grad. Om nødvendig kan Miljødirektoratet pålegge konsesjonær å utføre kompensere tiltak og tilretteleggingstiltak.

Post 7: Automatisk fredete kulturminner

Merknadene fra fylkeskommunen kommer inn under dette vilkåret. NVE forutsetter at tiltakshaver tar den nødvendige kontakt med fylkeskommunen for å klarere forholdet til kulturminneloven § 9 før innsending av eventuelle detaljplaner.

Vi minner ellers om den generelle aktsomhetsplikten med krav om varsling av aktuelle instanser dersom det støtes på automatisk fredede kulturminner i byggefasen, jf. kulturminneloven § 8.

Post 8: Forurensning m.v.

Med hjemmel i dette vilkåret kan Fylkesmannen pålegge oppfølgingsundersøkelser og eventuelt tiltak av hensyn til forurensningsforholdene i vassdraget.

Post 10: Terskler m.v.

Dette vilkåret gir myndighetene hjemmel til å pålegge konsesjonær å etablere terskler eller gjennomføre andre biotopjusterende tiltak, samt tiltak for å hindre erosjon, dersom det skulle vise seg å være nødvendig. Terskler kan være aktuelt både nedstrøms kraftverksutløpet og på minstevannføringsstrekningen, jf. fagutredninger.

Måleanordninger og skilt

Det skal etableres måleanordning for registrering av minstevannføring. Den tekniske løsningen for dokumentasjon av slipp av minstevannføring ivaretas gjennom godkjenning av detaljplanen. Data skal fremmes NVE på forespørsel og oppbevares så lenge anlegget er i drift.

Det skal settes opp skilt med opplysninger om vannslippbestemmelser som er lett synlig for allmennheten. NVE skal godkjenne merking og skiltenes utforming og plassering.

Privatrettslige spørsmål

Privatrettslige spørsmål som angår de enkelte eiendommer som blir berørt av utbyggingen må løses direkte mellom tiltakshaver og de respektive grunneierne.

Videre saksbehandling

Saken oversendes med dette til Olje- og energidepartementet for videre behandling. Sakens dokumenter er tilgjengelig i elektronisk format på SeDok.

Med hilsen

Per Sanderud
vassdrags- og energidirektør

Rune Flatby
avdelingsdirektør

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

- Vedlegg:
1. Forslag til manøvreringsreglement og vilkår
 2. Innstilling – Nettilknytning
 3. Nettilknytning – forslag til anleggskonsesjon
 4. Kart – omsøkt trasé